

Qurucusu:
Adil Minbaşiyev

Gündəlik hüquq qəzeti

Qəzet 1990-cı ilin
iyulundan çıxır

№ 158 (5818) 28 noyabr 2020-ci il

Qiyməti 30 qəpik

Milli Məclisdən etiraz bəyanatı

Fransa ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrliyindən geri çağırılsın

Bax: səh-2

Bakı şəhər Baş Polis İdarəsinə yeni rəis təyin olunub

Bakı şəhər Baş Polis İdarəsinin rəisi vəzifəsinə yeni təyinat olub. Adalat.az-in məlumatına görə, bu barədə Daxili İşlər naziri, general-polkovnik Vilayət Eyvazov əmri imzalayıb.

Nazirin əmri ilə polis polkovniki Əkbər İsmayılov Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsinin rəisi təyin olunub.

Əkbər İsmayılov buna qədər Gəncə Şəhər Baş Polis İdarəsinin rəisi olub. Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsinin rəisi Mirqafar Seyidov bir müddət əvvəl vəzifəsindən azad edilərək, Daxili İşlər Nazirliyinin Nəqliyyatda Baş Polis İdarəsinin rəisi təyin olunub.

"Ədalət" qəzeti qəhrəmanı şair Emin Piri

Sentyabrın 27-si Qarabağ uğrunda döyüşlərə yollanan "Ədalət" qəzeti müxbiri, şair, baş leytenant Emin Piri Şuşada çəkdirdiyi fotoları yollayıb.

Sağ salamat qayıtsın!

3712 nəfər
COVID-19-a yoluxub,
35 nəfər vəfat edib

Azərbaycan Respublikasında koronavirus (COVID-19) infeksiyasına 3712 yeni yoluxma faktı qeydə alınıb, 1359 nəfər müalicə olunaraq sağalıb və evə buraxılıb.

Nazirlər Kabinetin yanında Operativ Qərargahdan Adalet.az-a verilən məlumatda görə, COVID-19 üçün götürülen analiz nümunələri müsbət çıxmış 35 nəfər vəfat edib.

İndiyədək ölkədə ümumilikdə 109 813 nəfərin koronavirus infeksiyasına yoluxması faktı müəyyən edilib, onlardan 69 931 nəfər müalicə olunaraq sağalıb, 1 291 nəfər vəfat edib, aktiv xəstə sayı 38 591 nəfərdir.

Son sutka ərzində yeni yoluxma hallarının müəyyənləşdirilməsi ilə əlaqədar 16 402, ötən müddət ərzində isə ümumilikdə 1 682 234 test aparılıb.

Sahibə Qafarova
MDB PA-nın 51-ci plenar
iclasında iştirak edib

Noyabrın 27-də Müstəqil Dövlətlər Birliyinin (MDB) iştirakçısı olan dövlətlərin Parlamentlərarası Assambleya Şurasının iclası və MDB iştirakçısı olan dövlətlərin Parlamentlərarası Assambleyasının 51-ci plenar iclası keçirilib. Milli Məclisdən Adalat.az-a bildirilib ki, videokonfrans formatında keçirilən tədbirə Azərbaycan, Belarus, Qazaxistan, Qırğızistan, Moldova, Rusiya Federasiyası, Tacikistan, Özbəkistan nümayandə heyətləri və bir sıra beynəlxalq təşkilatların təmsilçiləri qatılıblar.

İclada Milli Məclisin Sədri, MDB PA-da nümayəndə heyətimizin rəhbəri Sahibə Qafarova iştirak edib.

İclada təşkilat məsələye baxılıb, Rusiya Federasiyası Federal Məclisinin Federasiya Şurasının Sədri Valentina Matviyenko yenidən MDB PA Şurasının Sədri seçilib. Sonra iclasda COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar MDB iştirakçısı olan dövlətlərdə qanunvericilik sahəsində görülmüş tədbirlər, Avrasiya məkanında iqtisadi integrasiyanın vəziyyəti, perspektivləri və onun normativ-hüquqi təminatı, 2021-ci ilde MDB ölkələrinin dövlət orqanlarına keçiriləcək şəkilərin müşahidəsinə hazırlıq, MDB PA-nın AŞPA ilə əməkdaşlığının istiqamətəri, MDB PA-nın 2021-ci il üçün fealiyyət planı, bir sıra təşkilati və maliyyə məsələləri müzakirə olunaraq müvafiq qərarlar qəbul edilib.

Siyasi partiyalar Fransa ilə bağlı bəyanat yaydı

Bax: səh.8

Mehman CAVADOĞLU

Şərəf məsəlesi

Fransa senatı ölkə hökumətini Dağlıq Qarabağın müstəqilliyini tanımağa səsləyen qətnamə qəbul edib. Qətnamənin mətni qərəz və nifrətdən doğan o qədər yalan, uydurma faktları "bəzənib" ki, qələminə hörmət eləyən istənilən yazar ondan hətta qırıq-qırıq sitatlar gətirməyə de xəcalət çəkər. Özünü dünyanın lider dövlətlərindən biri, demokratianın beşiyi sayan bir ölkənin senatorlarının qısaçılıq hissiliyən yaradılmış belə bir çizmaqaraya az qala elliklə səs vermələri korafəhm xisətin bariz nümunəsidir.

(Ardı 4-cü səhifədə)

Bakıda əlavə gücləndirilmiş dezinfeksiya işləri aparılacaq

Paxtaxtın kommunal strukturlarından əldə edilən məlumatda görə son günlərdə Covid-19-a yoluxanlarının sayında kəskin artımın olması nəzərə alınaraq noyabr ayının 28-də kommunal xidmətlərin xüsusi texniki və əməkdaşları tərəfindən Bakı şəhəri üzrə əsas küçə, prospekt və yollarda xüsusi kimyəvi maddələrlə növbəti dəfə əlavə gücləndirilmiş dezinfeksiya işləri aparılacaqdır.

Bu barədə Adalat.az-a Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə bildirilib. Bununla əlaqədar maddələrin qəbul olunmuş müəyyən toksikliyini nəzərə alaraq sakinlərdən ciddi zərurət yaranmadığı təqdirdə qeyd olunan tarixlərdə küçəyə çıxmamaq xahiş olunur.

GÜNLÜK LƏTİFƏSİ

Kəndlərin birində 32 yaşlı müəllimənin 18 yaşlı şəbərini eşidən məktəb direktoru növbədən kənar iclas keçirir. 40-50 yaşlı müəllimlərə:

- Məndən xəbərsiz bir addım da atırsınız, bundan sonra siz məktəbə qardaşlarınız aparıb gətirəcək!

Yaşlı müəllimlərdən biri:

- Müdir, mənim qardaşım 10 ildi rəhmətə gedib.

Müdir:

- Kəs səsini, sən indidən qaçmağa bəhanəxartırsan!

Prezidentdən məişət zorakılığı ilə mübarizəyə dair Sərəncam

President İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikasında məişət zorakılığı ilə mübarizəyə dair 2020-2023-cü illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"nın təsdiq edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Adalet.az-in məlumatına görə, Sərəncamlı "Azərbaycan Respublikasında məişət zorakılığı ilə mübarizəyə dair 2020-2023-cü illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"nın təsdiq edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Azərbaycan Respublikasının Aile, Qadın və Uşaq

Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi bu Sərəncamın 1-ci

hissəsi ilə təsdiq edilən Milli Fəaliyyət Planında nə-

zərdə tutulmuş tədbirlərin icrasını əlaqələndirəcək;

həmin Milli Fəaliyyət Planında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasının gedişi bərədə ildə bir dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat verəcək. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etmək tapşırılır.

"Əl-Əzhər" dini müəssisəsinin Böyük Alımlar Şurasının üzvü Prezident İlham Əliyevi təbrik edib

"Əl-Əzhər" dini müəssisəsinin Böyük Alımlar Şurasının üzvü professor Əli Cümədən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə təbrik məktubu gəlib.

Adilet.az-in məlumatına görə, məktubda deyilir:

"Hörmətli cənab Prezident,

Rusiya Federasiyası, Azərbaycan və Ermənistən respublikaları arasında imzalanmış tarixi razılaşma nəticəsində Azərbaycanın beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən tanınan ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin təmin edilməsi, bölgədə sülhün və sabitliyin bərqərar olması münasibetlə Zati-alınızı səmimi-qəlbən təbrik etməkdən məmənnunluq duyuram. Azərbaycanın mədəniyyətlərə rəsədi diaq və birgəyaşış modeli, elm xadimləri ilə zəngin olması, habelə qədim Şərqi və Qərb sivilizasiyalarının qovuşduğu məkanda yerləşməsi bizi yaxşı məlumdur.

Qardaş Misiyən Vətən şəhidlərinə Allahdan rəhmət və məkanlarının cənnət olmasını, yaralılara isə şəfa diləyirəm.

Zati-alılırları, Sizin müdrik və uzaqqorən rəhbərliyinizlə qardaş Azərbaycan xalqının azadlıq, əməkdaşlıq və rifah içində yaşamasını arzulayıram".

Peskov: "Putin Azərbaycan və Ermənistən liderləri ilə six dialoqdadır"

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistənin Baş nəziri Nikol Paşinyanla intensiv olaraq telefonla əlaqə saxlayıb. TASS xəbər verir ki, bu barədə Rusiya liderinin mətbuat katibi Dmitri Peskov jurnalının müvafiq sualını cavablandırıb zaman deyib.

"Prezidentin bütün beynəlxalq telefon danışçıları barədə rəsmi hesabat vermirik", - Kremlin söyü bildirib.

O qeyd edib ki, Putin özü də Qarabağ nizamlanması prosesində Ermənistən və Azərbaycandan olan həmkarları ilə six telefon əlaqəsi saxladığını deyib.

Milli Məclisdən etiraz bəyanatı

Fransa ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrliyindən geri çağırılsın

Ötən gün Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirilib. İclasda noyabrın 25-də Fransa senatının Fransa hökumətini qondarma "Dağlıq Qarabağ"ı tanımağa çağırıran məsləhət xarakterli qəbul etdiyi qətnaməsi müzakirə mövzusu olub. Müzakirələrin sonunda Milli Məclis etiraz bəyanatı qəbul edib.

Fransada fəaliyyət göstərən ayrı-ayrı türkofob və islamofob siyasi dairələrin və erməni etnik qruplarının təhribi ilə Fransa Respublikası Senatının 2020-ci il noyabrın 25-də qəbul etdiyi qətnamə ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi aşağıdakılardır:

- Ermenistan silahlı qüvvələri tərəfindən Azərbaycan Respublikasının 1988-1994-cü illərdə işgal edilmiş orazılarda qeyri-quranı yaradılan və heç bir dövlət tərəfindən tanınmayan "dağlıq Qarabağ republikası" adlı oyuncaq qurumun mövcudluğuna 2020-ci ilin noyabr ayında son qoyulmuşdur;

- Fransa Senatı tərəfindən bu oyuncaq qurumun tanınması zerurətinin irəli sürülməsi Fransa Hökumətini beynəlxalq hüququn əsas norma və prinsiplərini pozmağa təhrük etmək cəhdidir;

- Fransa Senatının bu addımı Avropa İttifaqının xarici və təhlükəsizlik siyaseti üzrə qlobal strategiyası, o cümlədən Avropa İttifaqı Şurasının dövlətlərin ərazi bütövlüyü barədə 2016-ci ildən bəri ardıcıl qəbul etdiyi sənədlər çərçivəsində Fransa Respublikasının üzərinə götürdüyü öhdəliklərlə bir araya sığdırıb;

- Fransa Senatının qətnaməsində Azərbaycan tərəfindən əks-hücum əməliyyatında Türkiyə silahlı qüvvələrinin iştirak etdiyinə və Yaxın Şərqi bəzi münəqşili bölgələrində muzdluların Ermənistana qarşı istifadə olunduğu, Dağlıq Qarabağda mülki əhaliyə qarşı müharibə cinayətləri tərəfdarlığından istifadə edən Azərbaycanın həyata keçirdiyi 44 günlük əks-hücum əməliyyatı təcavüzkar Ermənistani sülhə məcbur etmişdir;

- Fransa Senatının qətnaməsində Azərbaycan tərəfindən əks-hücum əməliyyatında Türkiyə silahlı qüvvələrinin iştirak etdiyinə və Yaxın Şərqi bəzi münəqşili bölgələrində muzdluların Ermənistana qarşı istifadə olunduğu, Dağlıq Qarabağda mülki əhaliyə qarşı müharibə cinayətləri tərəfdarlığından istifadə edən Azərbaycanın həyata keçirdiyi 44 günlük əks-hücum əməliyyatı təcavüzkar Ermənistani sülhə məcbur etmişdir;

- Bununla belə, Ermənistən tərəfindən xarici əlkələrden, o cümlədən Fransadan şovinist, irqçi və terrorçu muzdlu dəstələrin

baycan Dağlıq Qarabağ münəqşəsinin 30 ilə yaxın bir müddətdə həll edilməməsinin əsas səbəblərindən biri sülh danışçılarında beynəlxalq vasitəci rolunu oynamış dövlətlərin, xüsusən Fransanın təcavüzkar öz adı ilə çağırmasının, işgalçi ilə işgala məruz qalan arasında fərq qoymaması olmuşdur;

- Cənubi Qafqaz regionunda qeyri-sabitliyin da-

mühəribə zonasına gətirilərək Azərbaycana qarşı istifadə edildiyinə, Azərbaycanın hərbi əməliyyatlar zonasından uzaqda yerləşən yaşayış məntəqələrində dinc əhaliyə və mülki obyektlərə qarşı ağır mühəribə cinayətləri tərəfdiliyinə dair təkzibədilməz faktlar mövcuddur;

- Ermənistən silahlı qüvvələri 1992-1994-cü illərdə Azərbaycana qarşı iş-

vam etməsində maraqlı olan xarici qüvvələrin dəstəyindən cəsarətlənən, sülh danışçılarını birdəfəlik pozmaq və Azərbaycan torpaqlarının işgalini legitimləşdirmək istəyən Ermənistən 2020-ci il sentyabrın 27-də Azərbaycana qarşı növbəti təxribata əl atmış, lakin BMT Nizamnaməsinin 51-ci maddəsinə əsasən özünü müdafiə hüququndan istifadə edən Azərbaycanın həyata keçirdiyi 44 günlük əks-hücum əməliyyatı təcavüzkar Ermənistəni sülhə məcbur etmişdir;

- Özünü insan hüquclarına və demokratik dəyərlərə hörmətin "nümunəsi" sayan Fransa Respublikası dinc azərbaycanlılara qarşı bu cinayətlər qarşısında səssiz qalmışa üstünlük vermişdir;

- Müstəmləkə hakimiyəti dövründə Fransa silahlı qüvvələri etnik və dini mənşəbiyyətinə görə yüz minlərce dinc sakini kütləvi surətdə qətl yetirmişlər.

Törədilmiş soyqırım cinayətləri Fransanın siyasi tarixində silinməsi mümkün olmayan qara bir ləkədir;

- 2020-ci il noyabrın 10-da Azərbaycan, Rusiya prezidentlərinin və Ermənistən baş nazirinin imzaladıqları üzərə tərəfdiliyinə dair əsəsən və saxta iddialar irəli sürülmüş, lakin bu iddialarla bağlı heç bir dənilə göstəriləmişdir;

- Bununla belə, Ermənistən tərəfindən xarici əlkələrden, o cümlədən Fransadan şovinist, irqçi və terrorçu muzdlu dəstələrin

- Bu üzərə tərəfdili bəyanat beynəlxalq hüquq normalarının və prinsiplərinin üstünlüyünü bərqərar etmiş, BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ildə qəbul etdiyi və Fransa Respublikasının özünü də dəstəklədiyi 822, 853, 874 və 884 nömrəli qətnamələrin, BMT Baş Məclisinin 2008-ci ildə qəbul etdiyi 62/243 nömrəli qətnamənin, eləcə də Avropa İttifaqının və Avropa Parlamentinin, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının, İslam Əməkdaşlığı Təşkilatının, Qoşulmama Hərəkatının, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin və digər mötəbər beynəlxalq qurumların ayri-ayrı illərdə qəbul etdikləri sənədlərin icrasını temin etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Cənubi Qafqaz bölgəsində Azərbaycanın hərətərəfi səyərləri nəticəsində yaradılmış yeni reallıqların bütün beynəlxalq təşkilatlar və dövlətlər, o cümlədən Fransa Respublikası tərəfindən qəbul edilmələ olduğunu vurgulayır, bu reallıqların bölgədə nüfuz sahibi olan Rusiya və Türkiyə tərəfindən dəstəkləndiyini və Ermənistən tərəfindən qəbul edildiyini xatırladır və yuxarıda şərh edilənləri nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikası Hökumətinə aşağıdakılardır:

1. Son günlərdə tutduğu mövqə və verdiyi bəyanatlar ilə bitərəfliyini şübhə altına qoyan Fransa Respublikasının ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrliyindən geri çağırılması üçün ATƏT-in rəhbərliyinə müraciət edilsin;

2. Azərbaycan Respublikası ilə Fransa Respublikası arasında mövcud olan siyasi münasibətlərə yenidən baxılsın;

3. Azərbaycan Respublikası ilə Fransa Respublikası arasında mövcud olan iqtisadi əlaqələr dərindən təhlil edilərək, lazımi tədbirlər görülsün.

Nicat Novruzoglu

Zaxarova: "Qarabağda vəziyyət sabitləşir"

XİN rəsmisi, həmçinin vurğulayıb ki, qeyd edilən müsbət meyillər Rusiya, Ermənistən və Azərbaycan liderlərinin təsdiqlədiyi və hazırda praktiki olaraq həyata keçirilən xəttin düzgünlüğünü sübutdur.

"Rus sülhməramlıları itkin düşən hərbiçilərin və cəsədlərin axtarılmasına əlavə olaraq, həyata keçirilən xəttin düzgünlüğünü sübutdur.

Rusiyaların Ermənistən və Azərbaycanla, eləcə də maraqlı xarici tərefdəşlər və strukturlar tərəfindən birgə həyata keçirildiyi hərətərəfi tədbirlərin Cənubi Qafqazda sülhə və təhlükəsizliyə töhfə verəcəyinə inanırıq".

Vasif Talibov
yaralı hərbçilərə
baş çəkdi

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talibov Vətən müharibəsində yaralanan və Naxçıvan Qarnizonunun Hərbi Hospitalında müalicələrini davam etdirən hərbçilərlə görüşüb.

Adalet.az xəbər verir ki, Əlahiddə Ümumqoşun Ordu Komandanı, general-polkovnik Kərəm Mustafayev Ali Məclisin Sədrinə raport verib.

Ali Məclisin Sədri hospitalın ayrı-ayrı bölmələrində müalicə olunan hərbçilərin səhhəti və qidalanması ilə maraqlanıb, onlarla söhbət edib.

Ali Məclisin Sədri Hərbi Hospitalın kollektivi ilə görüşərək deyib:

"Vətən müharibəsində yaralanan hərbi qulluqçuların sağlamlıqlarının bərpası və xidmətə qaytarılması əsas məsələdir. Müalicənin effektli olmasında yüksək əhval-ruhiyə mühüm şərtdir. Ona görə də hospitalda müalicə olunan hərbçilərlə fərdi şəkildə söhbət aparılmalı, sağalmalarına inam yaradılmalıdır.

Həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin imkanlarından da istifadə olunmaqla yaralı hərbçilərin müalicələrinə kömək göstərilməlidir".

Ali Məclisin Sədri Hərbi Hospitalda təbii xidmətin yaxşı seviyyədə təşkil olunmasına görə kollektivə təşəkkür edib. Hospitalda müalicə alan əsgərlər və yaralılara hədiyyələr paylanıb, getirilmiş ərzaq məhsulları mətbəxə təhvil verilib.

ASIB-DASAN SEVİNCİMİZ

Onu bizə Ali Baş Komandanımız yaşadır

Bu gün həyatımızın belli bir gerçəkliyi var. Həmin gerçəkliyin biz 30 il həsrətini çəkməsi. Yatanda yuxumuzda, düşünəndə xeyallarımızda daşıdığımız o gerçəkliyin nə vaxtsa çin olacağına gah ümidi, gah gümanla baxmışıq, gözlemişik. Şükürler olsun ki, həmin gerçəklik bu ilin sentyabr ayının 27-də Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin hücum əmriyle reallaşmağa başladı. O reallaşan gerçəkliyin şahidi artıq bütün dünyadır. İndi hər kəs, yəni hər bir Azərbaycan vətəndaşı bir fəxr, bir qurur hissiyle ölkə hüdudlarından kənardə hər kəsin üzünə baxa bilir. Bir millət, bir xalq olaraq başımızın üstündəki qara buludlar qovulmuş, üstümüzdəki müharibənin birinci mərhələsinin uduzmaq töhməti, ləkəsi götürülüb.

Azərbaycanın Ermənistana dövlət sərhədi olan Kəlbəcərin işğaldan azad edilməsi sübut etdi ki, Azərbaycan Ordusu yenilməz və qüdrətlidir. Onun Ali Baş Komandanı həm coğrafi region, həm də ekoloji durum baxımından alınmaz qala, keçilməz sildirimlər, dağlar, dağ silsiləsi ilə əhatə olunan, artıq ağappaq qara bürünmüş Kəlbəcəri düşməndən bir gülə belə atmadan geri ala bildi. Bununla bağlı xalqımıza müraciət edən Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş

bununla da biz Kəlbəcər həsrətimizə son qoyduq. 27 il çəkən bu ayrılığın sevincini təsəvvür etmək çox çətindir. Hətta sözə ifadə etmək bundan da çətindi. Çünkü o sevinci ifadə edəcək sözələr şəxsən mənim ağlıma gəlmir. Amma bildiyim və bütün varlığımıla inandığım, yaşadığım bu Qələbə içimdəki ağrıacının bir anda necə azaldığını

Həqiqətən də bizim olanlara həmişə şərık çıxan, özünükülləşdirməyə çalışan mənfur qonşularımız öz xisətlərinə uyğun olaraq, Kəlbəcəri də özünükülləşdirmişdi. Burada tarixi abidələri müxtəlif üsullarla erməniləşdirmək, onların üzərində saxtakarcasına restavrasiya işləri aparmaq cinayətlərindən deçkinməmişdilər. Amma onlar

indi artıq suyun verilməsi başlanılmışdı.

Kəlbəcər rayonunda böyük meşə ərazisi vardı. Kəlbəcər rayonunda 24 min hektar meşə ərazisi var. Bu, böyük sərvətdir. Mənfur düşmən bu meşələri qırır, talayıb satır. Onlar kəlbəcərlilərin evlərinə giriblər, orda yaşayıblar, məktəbləri yandırıblar. Apara bilmədikləri ev heyvanlarını öldürüb. Görün, biz kiminə, hansı vəhşilərlə üz-üzə idik! Mən bir daha deyirəm və hər dəfə də deyəcəm, bizim Qələbəmiz təkcə Ermənistən dövləti üzərində əldə edilmiş qələbə deyil, biz erməni faşizmini məhv etdik. Biz Kəlbəcəri bərpa edəcəyik. Heç kimin şübhəsi olmasın və həyat qaydacaq."

Doğrudan da, ölkə Prezidentinin söylədiyi fikirlər artıq gerçəkləşməyə başlayıb. Belə ki, Böyük Qayıdış planı təsdiq olunub, azad edilmiş ərazimizin minalardan təmizlənməsinə başlanılıb. İlk önce Azərbaycan Prezidentinin dediyi kimi, Şuşa yolu çəkilişinə start verilib. Cənab prezident vurğulayıb ki, "Mən Ağdam şəhərində olarkən bir salamat bina tapmadım. Füzulidə də həmçinin, Cabrayılda da həmçinin. Hər tərəfi dağıdıblar, elə bil ki, vəhşi qəbilə keçib oradan. Biz isə qurub-yaradarıq. Biz bu şəhərləri, bu rayonları yenidən dirçəldəcəyik. Artıq bu rayonların bərpası ilə bağlı böyük planlarımız var. Artıq bu planlar reallaşır. İnfrastruktur layihələr icra edilməyə başlayıb. Şuşa yolu çəkiliş artıq başlanmışdır. Dəmir yollarını bərpa edəcəyik. O cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikasına gedən dəmir yolu bərpası ilə əlaqədar artıq ilkin göstərişlər verilmişdir. Bərdə-Ağdam dəmir yolu bərpası ilə əlaqədar artıq praktiki addımlar atılmışdır".

Bütün bunları ölkə başçısının dilindən eşitmək, Qələbə sevincinin nurunu bir az da artırır. Bir Azərbaycan insanı olaraq düşmənin misgin görkəminə baxıb onun nə qədər böyük zıyanverici olduğuna əmin olursan. Açıq şəkildə hiss edirsən ki, erməni adlanan bu vəhşi toplum bəşəriyyətin virusudur. Şükürler olsun ki, Azərbaycanın müzəffər Ordusu Ali Baş Komandanımızın rehberliyi altında öz əzəli torpaqlarını bu virusdan təmizlədi. İnşallah, bir neçə gündən sonra Laçın da işğaldan azad olunacaq, onun da sevincini yaşayacaq. O sevinci öncəki sevinclərimiz kimi, bize Ali Baş Komandan yaşadıq. Onda deyəcəyik ki, Qarabağ Azərbaycandır!

Onların bu hərəkətlərinə qiyamet verməli olan böyük dövlətlər, beynəlxalq təşkilatlar susalar da, Ali Baş Komandan İlham Əliyev məsələyə son müraciətində kəskin mövqeyini ortaya qoydu. Azərbaycan Prezidenti vurğulayıb ki, "Ermənistən terror dövlətidir. Bu terrorun bir çox əlamətləri var. Tarixi abidələrimizin dağıdılmasına, mülki əshaliyə qarşı törədilən soyqırımı, meşələrin qırılması, çaylارımızın məcrasının dəyişdirilməsi və digər əlamətlər var. Bax, Kəlbəcərdən başlayan Tərtər çayının suyu Sərsəng su anbarında və ondan sonra Suqovuşan su anbarında yığılırdı. Biz Suqovuşan qəsəbəsini alandan sonra

Komandan cənab İlham Əliyev bəyan etdi ki, "Əziz həmvətənlər, bu gün Kəlbəcər rayonu işğaldan azad olundu. Bu münasibətlə bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm.

Əziz kəlbəcərlilər, gözünüz aydın olsun! Doğma rayonunuz işğaldan azad olundu. Bu günü Azərbaycan xalqı uzun illər ərzində səbirliyələrə gözləyirdi. Kəlbəcər rayonu 1992-cü il aprelin 2-də işğal edilmişdi. Günahsız insanlar öz dədə-baba torpaqlarından vəhşicəsinə qovulmuşdu".

Bəli, noyabr ayının 25-i xalqımızın tarixinə Qələbə günü kimi, Kəlbəcərin işğaldan azad edildiyi gün kimi həkk dildi. Və

Prezidentinin Kəlbəcərin işğaldan azad edilməsi ilə bağlı müraciətində vurğuladığı kimi, "Kəlbəcər bizim qədim torpağımızdır. Qədim Azərbaycan torpağıdır. Kəlbəcər ərazi baxımından bizim ən böyük rayonlarımızdan biridir. Kəlbəcərin tarixi abidələrinin bizim böyük sərvətimizdir. Həm məscidlər, həm kilsələr bizim tarixi sərvətimizdir. Azərbaycan xalqı onu yaxşı bilir və bütün dünya bilməlidir ki, Kəlbəcərdə mövcud olan kilsələr qədim Qafqaz Albaniyası dövlətinə məxsusdur. Bunu təsdiqləyən bir çox tarixi sənədlər var. Bu heç kəsə sərr deyil!".

Beynəlxalq hüquq - böyük dövlətlərin hegemonluğunu nümsyiş etdirmək üçün qəbul olunmuş nəzəriyyələr toplusudur İkiinci Dünya Müharibəsindən sonra beynəlxalq gücərin təşəbbüsü ilə yaradılan Birleşmiş Millətlər Təşkilatı və onun Təhlükəsizlik Şurası, da-ha sonra yağışdan sonra çıxan göbələklər kimi çoxalan Avropa İttifaqı, Avropa Şurası, ATƏT və s. kimi beynəlxalq təşkilatlar, guya dünyanın qəbul edilmiş beynəlxalq qanunlarla, ədalətlə idarə olunmasına xidmət edəcəkmiş. Amma zaman göstərir ki, bu "qanunlar" hegemon dövlətlərin digər ölkələr üzərində üstünlük-

mövcudluğunun hansı əhəmiyyəti qalır ki? İndidə BMT Təhlükəsizlik Şurasının altı əsas üzvüldən biri - Fransa senatının qəbul etdiyi, əslində bizi qıcıqlandırmağa yönəlmış, heç bir hüquqi yükü olmayan qətnaməsi. Fransa özüdə çox gözəl bilir ki, hətta hökumətləri bu tövsiye xarakterli qətnaməni qəbul etsə belə, Azərbaycan ordusunun Qarabağda əldə etdiyi qəlebə zəfərinə kölgə sala bilməyəcək və vəziyyəti dəyişməyəcək.

Ali Baş Komsndanımız İlham Əliyevin də qətiyyətlə vurğuladığı kimi, Heç bir qüvvə biziim qarşımıza çıxbı nəyi isə diqət edə bilməyəcək. Bəs belə olan

halda Fransanın məqsədi nədir? Əvvəla 27 sentyabr müharibə başlayan gündən əslində bu münaqışının həlli ilə bağlı yaradılmış ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr dövlətlərin-dən biri kimi neytral mövqə tutmali olan bir ölkənin birtərəflili qaydada, açıqcasına

Ermənistanın tərəfində durmasının özü beynəlxalq hüququn və mandatını daşıdığı qurumun qanunlarının kobudcasına pozması deməkdir. İndi bundan sonra Fransanın həmsədr kimi məsələnin siyasi nizamlanması prosesində hansı üzlə iştirakını davam etdirəcəyi maraqlıdır. Qarabağ Fransa qoşunu gəndəməyi tələb edir. Yunsıstanı müdafiə məqsədi ilə Türkiyəyə qarşı göndərdiyiniz hərbi donanmanızı iki-üç türk hərbi kətəri Aralıq dənizindən bir neçə saat ərzində iti qovan kimi qovub çıxardı.

Yəqin ki, yadlarından çıxmayıb. Deməli, bunun da baş tutmayacağını anlayırlar. Bəs onda yallandıqları erməni diasporuna yarınmaq üçün daha nəyə nail olmaq isteyirlər? Hə, uzun illər sözde "erməni soyarımının" tənimsəsi üçün çalışdıqları oyunu tekrar oynamamaq isteyirlər. Güya bir çox öllkələrdə bunu "tanıtmaqla" etmənilərə "it xidməti" göstərməkdən başqa nəyə nail ola bildilər ki? Oksinə Avropa İttifaqına can atan Türkiyənin bir daha yadına salıdilar ki, "Türkün-Türkdən başqa dostu yoxdur". Yəqin ki, Qarabağ cəbhəsində idtdəklərinin qarşısı Əliyev-Ərdoğan-Putin üçüyü tərəfindən alındığı üçün, indidə beynəlxalq aləmdə siyasi savaş açmaq niyyəti güdürlər. Olsun.

Azərbaycan, Prezidenti İlham Əliyevlə 30 ilə siyasi saşlardan həmişə üzü ağ çıxıb. Müzəffər Ordusu ilə silahlı savaşda zəfər çaldı. Cənab Prezidentimizdə dediyi kimi, artıq bundan sonra bizim üçün istər siyasi cəbhədə, istərsə də hərb müydanında mübarizə aparmaq problem deyil.

Rüstəm HACIYEV

lərini nümayiş etdirmək üçün qəbul edilmiş nəzəriyyələr toplusudur.

Tarix göstərir ki, beynəlxalq hüquq, insan haqları kimi müqəddəs qanunlar yalnız kiçik dövlətlərə bağlı müzakirələrdə, qəbul edilmiş qətnamə və qərarlarda yada düşür, o da bu müqəddəs qanunlatın kobud surətdə pozulması, məsələyə iikili standartlarla yanaşma halları ilə müşahidə olunur. Son zaman keşiyində ister Əfqanistanda, ister İraqda, Suriyada, Livanda, ister ABŞ-in və onun Avropanı tərefdəşlərinin demokratiya pərdəsi altında başladığı "ərəb bəharları", "rəngli ingilablari" və s. timsalında "demokratik dəyərlərin", insan haqlarının, beynəlxalq hüququn yalnız böyük dövlətlərin maraqları üstündə "qorunmasının", əslində isə kobud şəkildə pozulmasının şahidi olur. 30 ilə biz Beynəlxalq Təşkilatların Azərbaycan xalqının hüquqlarının dəfələrlə pozulmasına, beynəlxalq hüquqlarımızın pozulmasına göz yumduqlarının çox şahidi olmuşuq.

Ən yaxşı halda ikili standartlarla bizimizi qatmağa çalışıblar. Demək olar ki, bütün dünya dövlətlərinin qoşulduğu, Beynəlxalq qurumların, ilk növbədə ən mötəbər sayılan Birleşmiş Millətlər Təşkilatının və onun Təhlükəsizlik Şurasının beynəlxalq hüquq normalarının qorunmasına bilavasitə nəzarət etməli olduqları altı əsas üzvüleri, bu qanunları ayaq altına atırlarsa, hətta bir çox üzv dövlətlərin mötəbər təşkilatın qəbul etdiyi qərar və qətnamələrini ümumiyyətlə saya salırsa və ona qarşı hər hansı tədbirlər görəmək iqtidarından deyilsə, bu adı "möhtəbər" təşkilatları-

Şərəf məsəlesi

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Siyasi sənəddən daha çox qaraçı vay-şüvəninə, kiçik bacısı cavan olmuş böyük bacının hamiya və hər kəsə, hətta tanrıının ünvanına yağıdırıq nifrin və qarğışlara oxşayır. Odur ki, Azərbaycan prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyevin onu adı bir kağız parçası adlandırmamasını təkcə hüquqi əhəmiyyət daşılmaması anlamında yox, həm də bu kontekstsə qiyamətləndirmək lazımdır.

Azərbaycan ordusunun vur-tut 44 gün ərzində Dağlıq Qarabağ separatçılarının, Ermənistan ordusunun, Suriya, Livan və Fransa terrorçularının birləşmiş qüvvələrini darmadağın etməsi rəsmi Parisin siyasi kulularlarında ele bir çəşqinqılıq yaradıb ki, indi Ermənistan yalan olub, onlar doğru. Bu qələbəni hər fürsətdə Türkiyənin, "virtual cihadçıların" ayağına yazmaq cəhdəri də elə həmin çəşqinqılığın, öz uğursuzluqlarını ört-basdır eləmək istəyin nəticəsidir.

Türkiyə Azərbaycana siyasi dəstək verdiyini heç vaxt gizlətməyib, president R.T. Ərdoğan başda olmaqla ölkənin bütün ranqlardakı rəsmiləri bunu dəfələrlə bəyan ediblər.

Özü də Yelisey sarayının divarlarına çat salan gur səsle bəyan ediblər. Amma bu dəstək Minsk qrupunun həmsədr kimi tərəflərə neytral yanaşmağa borclu olan Fransanın Ermənistana verdiyi dəstəkdən çox olmayıb ki, az olub.

Senatorların bu hərəkəti qələmə verildiyi kimi heç də guya müxtəlif hakimiyət qollarının müstəqilliyindən qaynaqlanan demokratiya nümunəsi-zad deyil. Məsələnin kökündə məhz hökumətin, konkret

desək, prezident Makronun hələ hərbi əməliyyatların gedisi vaxtı heç bir diplomatik və əxlaqi normalara siğmayan həyasız mövqeyi dayanır.

Sonradan səhv etdiyini, daha doğrusu, ölkəsinin Minsk qrupunun həmsədrliyində qalmaq şansını itirdiyini dərk etdiyi üçün ifadələrinə candərdi korrektələr etməyinə baxmayaq, ox arṭiq yaydan çıxmış, Fransa siyasi elitasının, onuz da, heç kimə sirr olmayan paxırı onun başçısının öz dilindən açılmışdı. Qətnamənin mətni də həmin rüsvayıcı çıxışın icmalindən başqa bir şey deyil.

Olı dirsəyinə kimi müstəmləkə xalqlarının qanına bulaşmış Beşinci Respubli-

kanın yuxarı palatasında qəbul edilən bu bədnəm sənəddə Türkiyənin adının dəfələrlə hallanmasının, az qala Azərbaycandan çox çəkilməsinin başlıca səbəblərdən biri də bu gün dünya siyasetində, xüsusilə Yaxın Şərqi, Aralıq, Egey və Qara dəniz hövzələrində formalşmaqdə olan yeni geopolitik düzənlə, bu düzəndə rəsmi Anqaranın gün-gündən artan rolu və nüfuzunu sınıra bilməməkle bağlıdır. İndi Fransaya birlikdə digər Qərb ölkələrindən də hər adımdı başı eşidil "Siz orda nə edirsiz?" ritorik suallına aldıqları "Sizin etdiyinizi edir" konkret cavabı, görünür, yuxularına əməlli-başlı həram qatib. Çünkü eyni işi onlar görəndə adı "demokratiya", Türkiyə görəndəse "yeniyi osmançılıq" olur.

Hazırda Suriya cəbhəsində canavar kimi üz-üzə dəyənmalarına rəğmən, öz ölkələrindəki PKK-çıları və digər terrorçuları Azərbaycana qarşı savaşa göndərən və ya buna göz yuman "liberal-demokrat" Makronla ideoloji kimliyini artıq özü də unutmuş, siyasi legitimliyini çıxan itirmiş Əsədin Qarabağ cəbhəsində qol-boyun olmaları da bir ayrı metamorfozdur.

Onların Dağlıq Qarabağla bağlı verdikləri açıqlamalar eyni səngərdən oxunan əsgər xoruna oxşayır. Odur ki, bu məqamda Türkiyə müdafiə naziri Hulusu Akarın bu üzənəraq həmsədr ölkə haqqında söylədiyi çox dəqiq və mükemməl bir fikri sıfat gətirmədən ötüşmək olmur:

"Fransa Qarabağ münəqşəsinin hellinin yox, probleminin bir hissəsidir". Üstəlik, Fransa siyasetçiləri, ölkənin ali hakimiyət orqanları nəinki beynəlxalq hüquqa, hətta adı siyasi və əxlaqi normalara siğmayan həyasız mövqeyi dayanır.

Azərbaycan ordusunun möhtəşəm hərbi qələbəsinin rəsmi olaraq təslim aktıyla başa çatmaması üçün Ermənistanın qanının arasına girenlərinən aşırı canfəşanlığı bu mühərribənin də dünya tarixindəki eksər mühərribələr kimi əvvəl-axır danışıqlar masasında sona çatacağını qəçiləz edir. Həmin masanın münsiflər kürsüsündə əyleşənlərin isə erməni sevdalı olması heç kime sirr deyil.

Fransadan fərqli olaraq digərləri bunu dilə gətirməsələr də, diplomatik etika namə beynəlxalq hüququn Azərbaycanı tərəfinde olduqlarını söylesələr də, 30 illik təcrübə göstərir ki, bütün varlıqlarıyla əks qütbüñ yanındaydılardı. Elə danışıqların "uzadاق unutdurarıq" düşünücüylə acı bağırsaq kimi sonsuzluğa qəder uzadılması da biterəflərin bu birtərəfi reğbetindən qaynaqlanırdı. Status-kvo Azərbaycandan başqa hamını qane etdiyi üçün prosesin dalana dırınməsi heç kimi narahat etmirdi, hətta qarşı tərəfi "yeni mühərribə, yeni ərazilər" iştahasına düşməyə həvəsləndirirdi.

İndisə vəziyyət kökündən dəyişib, münəqşə bölgəsi Azərbaycanın hərbi-siyasi nəzarəti altına düşüb. Belə bir durumda erməni həvədarları, çətin ki, yendən danışıqları uzatma taktikası seçsin. Üstəlik, Türkiye ordusunun da monitoring misiyasına başlamasının getdiğə uzanması bəzi şübhələrə yol açır, üçtərəfli bəyan-namə və onun əlavə protokollarına tam şəkildə əməl ediləcəyinə olan inamı sarsırırdı.

Hər halda qarşıda bizi növbəti, həm də çətin danışıqlar mərhələsinin gözlədiyi sərr deyil. Minsk qrupuya birdəfəlik vidalaşmaq, özünü çoxdan nüfuzdan salmış bu formatın yeniyi reallıqların tələblərinə uyğun bir formatla əvəzənəcəyinə ümid də yoxdur, ən azından bizdən başqa heç kim buna həvəslə görünmür. Odur ki, mümkin olanı əldə eleməyə çalışmaq, məsələn, Minsk qrupunun bütün diplomatik çərçivələri aşan ən odioz üzvündən - Fransadan yaxa qurtarmaq lazımdır. Bu nuñun daşdan keçən səbəblər var və güman edirik ki, öz qətiyyətini və prinsipiallığını artıq bütün dünyaya sübut eləmiş Azərbaycan hakimiyətinin bu na da gücü çatacq. Söyü gedən qətnaməni nə qədər "lazımsız kağız parçası", "məsləhət xarakterli sənəd" adlandırsaq da, unutmaq lazım deyil ki, Senat nə hər hansı bir müxalifət partiyası, nə QHT, nə də diskussiya klubudur, ali hakimiyət orqanıdır. Odur ki, onun bu qətnaməsin-dən sonra sonra məhz Dağlıq Qarabağ münəqşəsinin müzakirəsi mövzusunda Fransa nümayəndələriyle eyni masa arxasında oturmaq artıq Azərbaycan diplomatları üçün həm də bir şərəf məsəlidir.

Iqbal Aqazade

**Kiminsə
kimdənsə
xoşu gəlmirsə...**

...ya bir köhnə "haqq-hesabı" varsa

Onu və ya doğmasını müharibəyə getməməklə şantaj və təhdid edir.

Nədən?

Müharibə könüllülərin müharibəsi deyildi. Prezident qismən səfərbərlik elan etmişdi, könüllü yazıclarla bəzə səfərbərlik təlimatına uyğun orduya çağırılrırdı.

Kiminsə övladı, özü, qardaşı çağırılmayıbsa, onda bir günahını var?

Şəhidlərimizi, qazılomızı, orduya yardım edənləri, arxa cəbhədə bacardığını əsirgəməyənləri, bir sözlə xalqımızı bölməyə, kiçiləməyə hesablanmış ittiləham və iradlarını saxlayın.

Bu, Vətən müharibəsi idi. İlk gündən döyüşə çağırılan da oludur, son gün da. İlk gün şəhid olan da oldu, son günə qədər döyüşə qazi olan da. Nə edək, indi son günə qədər döyüşüb şəhid olmayan ittiham edək ki, niyə ilk gün ölmədin?

Müharibə uzansayıd, yəqin ki, çağırılmayanlar da ordu sıralarına cəlb ediləcəkdi.

İnsanlar pul yardım etdilər, əllərindən gələn nə vardısa, orduya yardım etməyə çalışıdlar. İndi yardım etməyənləri tapıb birbir cəzalandıraq?

Bu hərəkatlar, ittihamlar, iradlar yersizdir, etməyin. Şəhidimizə, Qazımıza kimsəsə irad bildirməklə ehtiram ifadə etməyək. Problemlərinin həlliini, doğru qiymətlərinin verilməsinə çalışaq. Həm də müharibə bitməyib. Erməni kimi qonşusunu olan mütləq yenə savasa cəlb olunacaq. Sıra hamiya çatacaq.

Atalar döyüşməyənin övladları, övladları döyüşməyənin nəvələri mütləq döyüşəcək.

Bir-birimizi sevək, ittiham etməyək.

P.S. Bu ara əslən Füzulidən olan dostum Manaf Ağayevə də irad bildirənlər var idi. Manaf Tovuz hadisələrindən sonra özü və oğlanları ilə birləşdə orduya könüllü yazıclarlardan idi. Kim iddia edə bilər ki, Manaf Ağayevin oğlanları və özü orduya çağırılsayıd, imtiyin edərdi?

Manaf tənyanı kimsə bunu iddia edə bilməz. Çünkü illərdə hamı susanda, qacınçıldan, qacqından, Qarabağdan danışmayanda Manaf o torpaqlar üçün mahnisi ilə, səsi ilə ağı deyib, ağlayıb. Kimsə onun ifasını bəyənməyə bilər, lakin torpağa bağlı üzərinə və dəyanatına heç kim şübhə etməməlidir.

Bəzən Qarabağlıların toyunu Qarabağ nalası, ahi ilə ağladıb, hər kəsə haralı olduğunu xatırladıb Manaf. Ədalətli olun, ola bilmərsinizsə, susun.

Manaf Ağayev və övladları orduya çağırılsayıd, mütləq gedəcəkdi. Çağırılmayıblarsa, bu onun və oğlanlarının suçu deyil.

Lakin Manaf o çətin günlərdə də əlindən gələn yardımı əsirgəməyib, ilk gün səngərə, əsgərlərimizin yanına gedib - gücü nəyə çatıbsa, ordumuzla bölüşüb.

**Allahverdi Bağırovun qızları:
"Atamızın yolunu davam etdiririk"**

"Atam Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Allahverdi Bağırovun 27 il öncə şəhadətə qovuşduğu Ağdam torpağına yenidən qayıdışına görə çox xoşbəxtəm."

Adalet.az xəber verir ki, bunu şəhid Allahverdi Bağırovun qızı, Dövlət Sərhəd Xidmətinin Tibb xidməti kapitani Aynur Bağırova 27 ildən sonra atasının məzarını ziyaret edərkən deyib. Milli Qəhrəmanın övladı bildirib: "Atamın həmişə mənə arzuladığı peşəyə yiyələnərək bu gün fəxla Dövlət Sərhəd Xidmətinin zabitləri olaraq məzarını ziyarət etməyimlə qürur duyurun. Bu qələbə sevincini bize yaşatdıq üçün Ali Baş Komandanımıza, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, cənab İlham Əliyevə və müzeffər Azərbaycan Ordusuna minnətdarlığımı bildirirəm. Əminəm ki, 27 ildən sonra işgaldən azad edilmiş Ağdamə gəlmişimlə atamın və digər şəhidlərimizin nigaran ruhları bu gün rahatlıq tapacaq".

Milli Qəhrəmanımızın digər qızı, polkovnik-leutenant Zümrüd Bağırova isə deyib ki, bu gün 1993-cü ildə tərk etdiyi Vətən torpağında, sonuncu dəfə 6 yaşında ziyaret etdiyi atasının məzarı öündəndir: "Qürurverici hissdir ki, mən atamın yolunu davam etdirərkən sərhədçi zabit kimi öz torpaqlarımıza qədəm qoymuşam. Doğma torpaqlarımızı bize qaytarlığı üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, cənab Ali Baş Komandan İlham Əliyevə və qəhrəman döyüşlərimizə öz dərin təşəkkürüm bildirirəm. Torpağımız uğrunda şəhid olmuş bütün qəhrəmanlarımızın və atamın ruhu qarşısında baş əyirəm", - Z.Bağırova bildirib.

(əvvəli ötən sayımızda)

***

İkinci yadimdə qalan erməni camatın Urben dediyi Ruben idi. Balaca boylu, sıfətindən biclik yağan adamdı. Ayağının biri anadangəlmə qısa olduğu üçün tayıtya-tayıtya gəzirdi. Əslən Tuğdan idi. Bizim kəndə çörək dalınca gəlmişdi. Kolxoz qarajında balaca bir daxmada qalırdı. Peşəsi dəmirçilik olسا da, hər iş bacarırdı. Ara-sıra Tuğda gedir, bir-iki həftədən sonra geri qayırdı.

Mənim əgər belə demək mümkünə, erməni şovinizminə qarşı "müberizəm" Rubendən başlamışdı. Artıq sonralar bu barədə oxuduğum üçün dəqiqtarix deyə bilərəm - 1967-ci ilin iyul ayı idi. Əlimə bir-iki manat pul düşmüşdü. Odur ki, qonşumuz Oktayın velosipedini icarəyə götürüb stansiyaya getmişdim. Məmişin çayxanasında oturub həm dincimi alır, həm də vafli ilə çay içirdim. Çayxanada xeyli adam vardı. Hami çox həyəcanlı görünürdü. Birri-birinin sözünü kəsə-kəsə dənişirdilər. Qulağıma çatan sözlərdən anladım ki, ermənilər Stepanakertdə (o zaman Xankəndi adından bir kimsənin xəbəri yox idi) içərisində üç azərbaycanlı məhbus olan maşını aşırıb od vurublar. Dustaqlar da diri-dirini yanıb. Onlardan birinin adının Ərşad olduğunu, vaxtı ilə bizim kəndə gəlib-getdiyini, burada kiminə dəstləq eləyini deyirdilər.

Eştidiyim dəhşətli xəbərdən bərədən qarsılışmışdım. Qapalı dəstəq maşının içində bağırbağır yanan adamların əzabını sanki öz canimdə hiss edirdim. Eyni zamanda, camaatımızın bu dəhşətli hadisə barəsində belə sakit dənişmasına tövəcüb qalmışdım. Məmişin çayxanasından bir neçə addim aralıda erməni Xristoforun dərzi dükəni vardi, onun yanındakı bərbərxanada isə erməni dəllək Ardaş işləyirdi. Düşünürdüm ki, adamlar oturub boş-boş dənişməq əvəzinə niyə gedib Xristofor, yaxud Ardaş sürütüb bazarın ortasına gətirirənlər, niyə ölenə qədər döymürənlər, niyə "canlara dəyən oğul!" dedikləri Ərşad kimi od vurub diri-dirini yandırmırlar?

Velosipedlə uzun bir səyahət planlaşam da, kefim bərk pozulduğundan evə dönməyi qərara aldım. Yeni tikilən məktəb binasına çatanda Rubenin ax-saya-axsaya gəldiyini gördüm. Əlində balta-mışarı, dalında bir şələ odun vardi. Görünür, kiminsə qapısında odun doğramaqdan qayıldı. Özüm də bilmədim necə oldu - bir anda beynim qarışdı, velosipedi var gücümüzə Rubenin üstünə sürdüm. Zərbənin qüvvəsindən 2-3 metr kənarə yixildi, odunları dağıldı, müşərin dişləri əlini qanatdı.

İştədim dayanmayıam, sürüb gedəm. Amma Rubenin yerindən qalxa bilmədiyi görüb velosipedi ağaca söykədim. Ona yaxınlaşdım. Deyəsən, Ruben onu vuracağımı düşünüb əli ilə üzünü örtdü. Eyni zamanda, özünü də itirmədi.

- Ara, bu zəhrimarı sürə bilmirən, sürmə də!

Vilayət Quliyev

Kəndimizin erməniləri

***
Bu qeydləri oxuyan Feysbuk dostluğundakı həmyerilərim kənddə Valod, İşxan, Arsen, Aram, Telman, Mais adlı ermənilərin də yaşıdlılarını xatırlayırlar. Bəziləri çox duşanlı şəkildə yadına gəlir.

Nisbətən yaxşı xatırladığım erməni-lərden biri də dərzi Xristofor idi. Nədənsə onu Mirzə Cəlilin "Usta Zeynal" hekayəsindəki Muğdus Akopa bənzərdirdim. Bildiyim qədər papaqcı idi və Aran yerlərdə işə yaranan uzun günlülü şapkalar tikirdi. Ümumilikdə dərzi kimi çox bekara usta idi. Camaat güllərdü ki, şalvarın bir ayağını o birisindən 3-4 santimetr qısa kəsir. Tikdiyi çəsünə pencəklər adamın əynində torba kimi sallanır.

Amma buna baxmayaraq, həmişə sıfarişi olurdu. Çoxları da onun dükənində səhbətə gedirdi. Burnunun ucuna qoyduğu eynəyinin altından baxa-baxa mərəqli şeylər danişirdi.

Təbii ki, Xristoforla elə bir ünsiyyətim olmamışdı. Amma mənimlə yaşadı olan oğlu Ediki tənyirdim. İri, dəzbaşlı, sışman atasından fərqli olaraq ariq, sisqa birisi idi. Oğlu məktəb yaşına çatanda Xristoforun tələbi ilə bir nəfər də rus şagird, yaxud müslüm olmayan kənd məktəbində rus bölməsi açılmışdı. Burada cəmisi dörd şagird vardi. Məktəb direktorunun oğlu Elşad, biza qohumluğu çatan və anası rus olan Yura, yenə anası rus olan bir qız, bir də Edik. Onların rus dilini yaxşı bilmələrinə böyük şübhəm vardi. Amma istanilən halda Xristofor usağıının Azərbaycan dilində təhsil almاسını özünə əskiklik saymış və hər yerə məktəb yazışdır. Nəticədə Tuğdan gələndə ayaq iştəgələ dayanan Ruben az müddətdə şişib porşuğa dönmüşü.

Ruben bizim mərhum yeznə - bacının əri ilə dost idi. Daim birləşdə yeyib-içirdilər. Təbii ki, qonaqlığı yeznə verirdi. Ruben də əvəzinə natura ilə ödəyirdi. Həyətində ot çalır, tənəkləri budayı, bostanı suvarırı. Qapıda böyük bir üzüm çardığı qurmuş, çox az adamda olan hamam tikmiş, kaçalka düzəltmişdi. Hardasa qarnını doyura bilməyəndə onlara gəlirdi. Az qala ev adamina çevrilmişdi.

Mən universitetə girəndə yeznə evində qonaqlıq düzəltmişdi. Təbii ki, dəvətlilər arasında Ruben də vardi. Yaxşı içəndən sonra qohumlardan geri qalmayıb mənə öyündə-nəsihət də verdi. "Ara, yetim uşaqsan, Bakıya getdin, şərəşür işlərə qoşulma, məktəbinə oxu. Ermənilərdən də uzaq ol. Orda elələri var ki, adımı diri-dirini "hopp eləyib udarlar" - deyə sözünün sonunda bəlkə də üç il əvvəlki hadisəni ikimizə belli olan şəkildə yada salmağı da unutmadı.

Ruben 1988-ci ilin sonuna - Bakıda mitinqlər başlananə qədər bizim kənddə qaldı. Tuğda bir neçə dəfə qonağı olmuş yeznənin dediyinə görə camaatımızdan qazandığı pulların hesabına ailəsinə, uşaqlarına əməlli-başlı şərait yaratmışdı.

Həmişəlik geri qayitmamışdan bir neçə ay əvvəl "usağın xeyir işi üçün" yeznədən min manat borc götürmüştədi. Bu, o vaxt balaca pul deyildi. Sonradan borc məsələsi ilə maraqlananda yeznə dedi ki, Ruben yediyi örəyən nəmərdilik eləməyib. Füzulidən etibarlı bir adamlı pulu geri göndərib. Amma nədənsə mənə inandırıcı görünmədi. Fikirləşdim ki, qohumum evində bəslədiyi bir ermənin onu aldاتması ilə bağlı kənd adamlarının dilinə düşüb məsxərə hədəfi olmamaq üçün belə deyir...

Nəhayət, uşaqlıq illərindən xatırladığım başqa bir erməni dəllək Ardaş idi.

Ümumiyyətlə, o illərdə dəlləkxana əgər belə demək mümkünə, kəndin mədəni-intellektual mərkəzi idi. Adamlar tərəş olunandan sonra da saatlarla burada oturub müxtəlif mövzularda səhbət, yaxud lağlığı edirdilər. İri, işiqli otaqda dörd usta işləyirdi. Onlardan yalnız Ardaşla çox ağıyanaya, ziyanlı görünüşü olan usta Həsən yadında qalıb.

Həsən 1948-ci ildə kəndimizə Vədi-dən köçürünlərdən idi. Yadimdadır ki, bəzən Ardaşla öz aralarında erməni-cədə dənişirdilar.

Ardaş yalnız bir dəfə saçımı kəsmişdi və saçlarım qırıv oldugundan təmam zay eləmişdi. Üstəlik də, əli tərli idi, ağızından pis iy gəlirdi. Ona görə də dəlləkxanaya gedəndə heç vaxt onun kreslosunda oturmurdum...

Yuxarıda da qeyd etdiyim kimi, kəndimizdə mənim tanımadığım başqa ermənilər də vardi. Məhəlləmizdə Vədi-dən köçənlərin arasında bir qadının müsəlmanlığı qəbul eləmiş erməni olduğunu deyirdilər.

Bütün bunları nə üçün yazıram?

Faiq QISMETOĞLU
Əməkdar jurnalist

ZƏLZƏLA

Zəlzələ elə bir təbii fəlakətdir ki, o baş verəndə yerin altını üstüne çevirir. Yəni Yer üzündə nə varsa - yaşayış binası, tikili, insan həyatı üçün əhəmiyyətli görünən nə olursa olsun, hamısını darmadağın edir. Amma zəlzələ də baş verəndə bəzən elə olur ki, üç-dörd bina sağ-salamat qalır. Bəlkə də bu binanın özü-lünün möhkəmliyindəndi, bəlkə yüksək keyfiyyətli inşa edilməsindəndi, bəlkə də başqa amillərden irəli gələn səbəbdəndi. Amma elə məqamlar var ki, o, zəlzələdən daha dəhşətli, daha müsibətli, daha faciəlidir.

Heç uzağa getməyək, ermənilərin son 30 ildə bizim torpaqlımızda, bizim şəhərlərimizdə, kəndlərimizdə, qəsəbələrimizdə, yaşayış məntəqələrimizdə törətdikləri faciələr, dağııntılar o zəlzələnin yanında toya getməlidir. İşgaldən azad edilmiş Füzüli şəhərinə, Cəbrayıl şəhərinə, Zəngilan şəhərinə, Qubadlı şəhərinə, ləp elə yenicə azad olunmuş Kəlbəcərə baxanda adamın ürəyi ağrıyır. Ürəyi ağrıyır ki, bu hansı vəhşi qəbilədi ki, 30 il Azərbaycan ərazisində yaşayıblar, çörəyini yeyiblər, havasını udublar... bu şəhərlərimizdə, bu kəndlərimizdə, bu qəsəbələrimizdə bir salamat tikinti qoymayıblar. Hətta vəhşi qəbilələr belə hücum edərkən o şəhərin altını üstüne çevirməyiblər. O şəhərin binalarını, yaşayış yerlərini, insanların məskən saldığı ərziləri darmadağın eləməyiblər. Bunlar isə qeyri-adi hərəkət ediblər. Bayaq dedim axı, şəhərlərimizi, kəndlərimizi, qəsəbələrimizi elə günə qoyublar ki, heç zəlzələdən çıxan şəhər, kənd belə bir vəziyyətə düşmür. Aşqabadda güclü zəlzələ baş verəkən orada yaranan fəsadlar heç də Füzulidəki fəsadlardan böyük deyildi... heç də Ağdamdakı fəsadlardan böyük deyildi... heç də Zəngilandakı fəsadlardan böyük deyildi... heç də Qubadlıdakı fəsadlardan böyük deyildi...

Qəribə bir hadisə yadına düşür. Fillər meşədən keçəndə ağcaların yarpaqlarını, budaqlarını qidalanmaq üçün sindirirlər. Hətta fil sürüsü də meşədən keçəndə heç vaxt ağacı kökündən çıxarmır. Gör bunlar nə qədər vəhşiləşmiş, sifətlərini itirmiş, insanlıqdan xəbəri olmayan bir millətdir ki, bizdə hər şeyi məhv eləyiblər. 100 ilin, 200 ilin, 500 ilin palid ağacları, çınar ağacları, uzunömürlü qoz ağacları həmisi çıxarıllaraq aparılıb.

Təsəvvür edin, Zəngilanda dünyada analoqu olmayan ci-

nar meşələri vardı. O çınar meşələrinin hamısını kökündən çıxararaq özləri ilə aparıblar. Bu dərəcədə vəhşilikmi olar? Bu dərəcədə qəddarlıqmı olar? Bir millətin tarixini, mədəniyyətini, kurqanlarını, mağaralarını, türbələrini, məscidlərini, qəbiristanlıqlarını, yaşayış yerlərini, məktəbləri, binaları 30 ildə darmadağın etmək bəşəriyyət tarixində görünməyən hadisədi. Dünya tarixində bəlkə də belə hadisə baş verməyib. Bir məməkətin çörəyini yeyəsən, suyu nü içəsən sonra da altını üstüne çevirəsən. Gör bunlar nə qədər nankor, nə qədər şərəfsiz, nə qədər alçaq bir xalqdır ki, Kəlbəcərdə 30 il yaşayıblar, oranın isti suyunu içiblər, yaylaqlarından istifadə ediblər, azərbaycanlıların qaldıqları evi yandırıb gediblər. Və bu səhnəye də böyük bir sevgiylə tamaşa ediblər. Sanki etdikləri vəhşiliklərdən zövq alıblar. Qoy bütün dünya bilsin ki, ən qəddar, ən böyük faşizm erməni faşizmidi.

Cənab prezident xalqa müräciətində bildirdi ki, "Biz Ermənistən üzərində təkcə böyük Qəlebə qazanmadıq, həm də erməni faşizmi üzərində qəlebə çaldıq".

Deməli, burdan belə bir neticəyə gəlmək olar ki, XXI əsrin ən böyük təhlükəsi, hətta koronavirusdan da qorxulu erməni virusudu. Bəşəriyyəti bu virusdan qurtarmaq lazımdır. Hələ fransızlar başlarının altına yastıq qoyub yatıblar. Elə bilirlər ki, ermənilər dünyanın ən yazılıq, ən məzlum, ən sədaqətli milləti, xalqıdır. Zaman gələcək, necə ki, Türkiyədən torpaq iddiası edilər, necə ki, Azərbaycandan, Gürcüstandan torpaq iddiası ediblər, günlərin birində Fransadan da torpaq iddiası edəcəklər.

Zamanında rəhmətlik Elçibəy bir fikri işlədib "hər şeyin zamanına ehtiyacı var". Bu hadisələrin de zamana ehtiyacı var. Bəşəriyyəti bu virusdan qutarsa, Azərbaycan prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev qurra-racaq. Çünkü bu virus bəşəri bir virusdu. Erməni virusunun vakısinı tapılmırdı, onu yalnız İlham Əliyev tapdı və onları lazıminca yerində oturtdı. 30 illik işgal altında olan torpaqlarımızı erməni işgalından azad etdi və bu gün möhtəşəm bir Qəlebə qazandıq.

Sözümüzün əvvəlində zəlzələdən danişdiq. Mən təsadüfən bu zəlzələ məsələsini xatırlamadım. Çünkü dünyada çox zəlzələ olub. İstər Türkiye olsun, istər

diger ölkələr olsun, bu ölkələr də 7-8 bal gücündə baş verən zəlzələ zamanı heç də bütün şəhərin altı üstünə çevrilməyib, kəndlər, qəsəbələr, şəhərlər tarmar edilməyib. Amma qoy dün-yə görsün ki, bu gün Fransanın müdafiə elədiyi, arxa durduğu Ermənistən hansı sıfətin, hansı əqidənin, hansı işin sahibidi.

İnanın, artıq dünya bunları tənəyir. Həm də bizə qarşı informasiya blokadası yaranmışdı. Artıq o blokadadan da biz də etib beynəlxalq aləmə çıxmışq. Artıq ermənilərin iki aləti qalıb: biri gözü yaşı, biri də onların yalanı. Artıq Moskva ermənilərin göz yaşına inanmır... Artıq Moskva ermənilərin göz yaşına inanmır. Çünkü biliirlər ki, yalan ayaq tutub yeriməz, artıq bu yalanın ayaqları da qırılıb, gözləri də kor olub, qulaqları da kar olub, dilləri də lal. Çünkü Azərbaycanın ədalətli işi 30 ildən sonra Ali Baş Komandan, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Azərbaycanın müzəffər Ordusunun qüvvəsile işğal altından azad edildi və ərazilimizin bütövlüyü təmin edildi.

Yenə əvvəlki sözümə qayıdır. Artıq bütün dünya ermənilərin iç üzlərini, maskalarının yırtılmalarını gördülər. Gördülər ki, timsah göz yaşı tökən ermənilər hansı əməlin sahibi imiş. Bu zəlzələ bir daha baş verməyəcək. Ona görə baş verməyəcək ki, Azərbaycan bu böyük faciənin, bu böyük fəlakətin qarşısını aldı və Azərbaycan işğal altında olan öz torpaqlarını 30 ildən sonra hamısını azad elədi və Ermənistən kim olduğunu dünyaya sübut etdi.

Şükürler olsun, ölkəmizdə hər şey qaydasına düşüb. Qısa zaman kəsiyində işgaldən azad edilmiş şəhərlərimizdə, qəsəbələrimizdə, kəndlərimizdə Ali Baş Komandanın və Azərbaycan xalqının böyük gücü ilə quruculuq, bərpa və abadlıq işləri görürləcək.

Artıq Füzulinin Əhmədbəyli kəndində Şuşaya avtomobil yolu çəkilir...

Artıq Qubadlıdan üzü Zəngilan istiqamətinə avtomobil yolu çəkilir... Artıq həmin yaşayış sahəsi elektrik enerjisi ilə təmin olunub... Artıq həmin ərazilərdə kommunikasiya xətləri də bərpa olunub...

Sözümüzün canı odur ki, biz Qəlebə qazandıq. Və ermənilər nə qədər böyük zəlzələ törətsələr də, o zəlzələnin qurbanı onlar özləri olacaqlar. Azərbaycan güclü dövlətdir! Qarabağ Azərbaycandır!

Eminquey

Bayraqa hörməti belə aşayırlar?

Sosial şəbəkələr bar-bar bağırır. Pərviz adlı bir tələbə onlayn dərsdə başına bayraq keçirib oynadığı üçün universitetdən qovulub.

Əziyyət çək, oxu, imtahan ver, bal topla, axırdıda bambıl hərəkətinə görə bütün əziyyətlərini puç elə. Bu, səhvdir, anlayıram. Çox güman ki savadı var, ağılı yox.

Amma universitetdən qovulmaqla nəticə dəyişəcmi?

Başqa islah üsulları yoxdurmu?

Cəza kimi təhsil haqqını çoxaltmaq olmazmı?

Olmaz.

Cünki bizdə hər hansı bir uğura görə üniversitetlər hədiyyə kimi təhsil haqqını azaltımlar, bizdə bu düşünəcə, bu sistem yoxdur.

Məsləm, Pərvizin valideynləri ilə danışdım? Müəllimləri ilə səhbət edildimi? Axi onun tərbiyəsində birbaşa müəllimlərin və valideynlərin rolu var.

Onun müəlliminə deyildimi, bu uşağı niyə belə yetişdirmisin?

Onun valideynlərindən soruşuldu, bu uşağa niyə belə tərbiyə vermişən?

Universitetdən məhrum olan Pərvizin səhərsi avaralığa yuvrulanmayıacağı kim siğortalayıb?

İndi deyərsiniz ki, onlayn dərsdə belə hoqqa verən uşaqları onuz da avaradır. Mən razı. Amma onlayn dərslərin nə dərəcədə effektiv olduğunu da hamımız yaxşı biliyor. Nə bizim müəllimlər, nə də tələbələr buna hazır deyildi.

Dünyaya gəliş məqsədimiz nəticədə bu dünyadan çıxıb getmək olsa da, biz bu dünyaya həm özümüzü, həm də digərlərini qazandırmaq üçün gəlmişik. Oxuyursan, alım olursan, dünya qazanır. Oxuyursan, həkim olursan, dünya qazanır. Səhvlerin də olur, doğuların da. Bundan təbi分离 nə var?

Baxıram ki, hərə bir dəyənək alıb əlinə, eyniyini endirib burnunun üstünə, müəllim ədası ilə Pərvizi qabağına qoyub danlayır, cəza verir. Niyə? Hansı haqla?

Pərviz kimi uşaqlar səhərsi əlinə təsbeh alıb qızlara söz atan, dava-dava deyən mənasız bir adam olsalar, cəmiyyət nə qazanacaq?

Mənzurə, Elnur kimi müəğənnilər bayraqdan paltar geyinmişdir. Adını çəkdiklərim yekə-yekə adamlardılar. Artıq əzələr övladı tərbiyə verəcək yaşıdadırlar. Anlaya bilmirlər ki, bizim bayraq anlaysırmız bayraqını alt paltara etiket kimi yapışdırıngilisdən, amerikandan tamamən fərqlidir. Biz bayraqı başımızdan aşağı endirənlərə deyilik, nəinki qurşaqımızdan. Bu adamlar pis, ya yaxşı, bu gün ortadadırlar. Sənət adamıdlırlar. Pis, ya yaxşı, cəmiyyətə özlərinə yedirdə biliblər. Bununla belə səhv edirlər. Cəzasız qalırlar.

Amma...

Bir gəncdən səhbət gedirsə, o, hələ həyatının təhsil mərhələsindədir. Onu dişləməq, onu universitetdən qovmaqla bayraqa hörməti aşılamaq mümkün deyil.

Dünya ölkələrində həbsxanalara tədrislər təşkil edirlər, cəzaçəkənlər diplom verib cəmiyyətə qazandırırlar. Universitetlər də bu işdə maraqlıdırlar.

Elina yadınızdan çıxdımı?

Onu da dişlayıb intihara məcbur etmədilərmi?

Bir qısa hekayə oxudum, hüquqşunas Aqil Layic yazmışdı.

Bir dəfə Şəki Apelyasiya Məhkəməsində bir cinayət işi baş tutur. Tibb universitetinin 4-cü kurs tələbəsi rayonlardan birində babasından qalan tüsəngi özü ilə götürdüyü yerdə qanunsuz silah gəzdirdiyi üçün həbs edilir.

Tələbənin ayna qəfəsədə müdafiəsi belə idi:

- Möhtərəm hakim, anam və atam rəhmətə gedib, anama söz vermişdim ki, həkim olacam, 600-dən yuxarı bal toplamışam, qiyatlərim əladır. O tüsəng baba yadigarıdır, onu və digər əşyaları xatırə kimi Bakıda kırq qaldığım evə aparacaqdım. Mənim barəmdə azadlıqdan məhrum etmə cəzası seçiblər. Anamın ruhu şad olmayaçaq, mənim təhsilim yarımcı qalacaq. Məni azadlıqdan məhrum etməyin, yalvarıram Sizə. Məni cəmiyyətə qazandırın!

Mənim sözüm bu tələbənin çıxışı ilə bitir.

Sözünün üstə söz demək istəmərəm...

Azərbaycan ordusu 44 gün davam edən döyüslər zamanı Ermənistəni diz çökdürdü və 27 il bundan əvvəl işgal edilmiş ərazilərimizi düşməndən azad edərək tarixi bir qələbəyə imza atdı. Təbii ki, Ali Baş Komandan, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi altında qazanılan bu qələbələrdə düşmənə ağır zərbələr vuraraq misilsiz qəhrəmanlıq və şücaət göstərən hərbçilərimizin payı kifayət qədər böyükdür. Düşmənlə savaşda ona qan udduran qəhrəmanlarımızdan biri də Baş gizir Məmmədov Ramin Mehdi oğludur.

ləri olan Baş gizir Ramin Məmmədov həmçinin Çəbrayıl, Qubadlı rayonlarının, Hadrut qəsəbəsinin Hakuki, Çanaxçı, Sığnaq, Dündükü, Banacur kəndlərinin, Şuşakəndin və Şuşanın azad edilməsində iştirak edib. Baş gizir Ramin Məmmədov bu gün də şanlı ordumuzda xidmətini davam etdirir. O deyir ki, Ali Baş Komandan əmr etsə hər an yeni döyüslərdə iştirak etməyə hazırlıdır.

Ramin Məmmədov: "Torpaqlarımızı azad etməkdən şərəfli bir iş ola bilmez. Şadam ki, düşmən üzərində qələbədə mənim də payım var. Biz səbirsizlikle Bakıda keçiriləcək qələbə paradını gözləyirik.

Qəhrəman döyüscülərimizi tanıyaq: Baş gizir Ramin Məmmədov

1981-ci il yanvar ayının 8-də Şamaxı şəhərində anadan olan Ramin Məmmədov həqiqi hərbi xidməti başa vurduqdan sonra Daxili Qoşunlarda, sonra isə Milli orduda Vətənə əsl övlad kimi qulluq edir. Baş gizir 21 ildir ki, doğma torpaqlarımızın düşməndən müdafiəsində dayanıb və bu müddət ərzində peşəkar hərbçi olduğunu dəfələrlə nümayiş etdirib. Bu ilin sentyabr ayının 27-də Ermənistənə ölkəmizə hücumunun qarşısını alaraq düşmənə əks zərbələr endirən şanlı Azərbaycan ordusunun ön sıralarında vuruşan Baş gizir Ramin Məmmədov Füzuli istiqamətində gedən döyüslərdə əsl qəhrəmanlıq nümunəsi göstərib. Böyük komandiri kimi tabeliyində olan əsgərləri ilə birgə düşmənə ağır zərbələr endirən Baş gizir Ramin Məmmədov Füzulinin azad edilməsində xüsusi fərqlənib. Onun böülüyü düşmənin möhkəmləndirilmiş müdafiə sistemlərinə darmadağın edib və bu zaman işgalçı ordunun onlarla əsgəri və hərbi texnikası məhv edilib. Döyüslərin birində düşmənin həcumunun qarşısını alan zaman Baş gizir Ramin Məmmədovun sərrast atəsi ilə bir neçə düşmən tankı məhv edilib. Füzulinin alınmasında özünəməxsus xidmət-

Bu parad şanlı ordumuzun, müstəqilliyəzin tarixində şərəfli bir hadisə olacaq və yenilməz, möglubedilməz Azərbaycan ordusunun gücünü və qüdrətinə dünyaya bir daha nümayiş etdirəcək. Mən fəxr edirəm ki, qəhrəman Azərbaycan ordusunda xidmət edirəm", -deyir.

Qeyd edək ki, ailisi, həyat yoldaşı və iki övladı da qəhrəman Baş gizir Ramin Məmmədovla fəxr edir və onunla qürur duyduqlarını bildirirlər.

Biz də öz növbəmizdə Baş gizir Ramin Məmmədova bu şərəfli yolda uğurlar və yeni-yeni qələbələr arzuluyırıq. Yolunuz açıq, qələbələr daim sizinlə, şanlı ordumuzla olsun.

Murad Şahməmmədov

TRAMP AĞ EVİ TƏRK EDƏCƏK?!

ABŞ-da Donald Trampın Ağ Evi tərk edib-ətməyəcəyi müzakirə mövzusu olarkən, Tramp bu mövzuyla bağlı son nöqtəni qoydu. Tramp Seçki Komissiyasının Joy Bidenin prezidentliyini təsdiq edəcəyi təqdirdə bunun səhv bir addım olacağını, ancaq yene də Ağ Evi tərk edəcəyini söyləyib. Tramp bununla bağlı jurnalislərin verdiyi suallara aydınlıq gətirərək: "Seçki nəticələrini qəbul etmək çətindir, çünki geniş miqyaslı qanun pozuntusu var. Lakin Seçki Komissiyası Bidenin prezidentliyini təsdiq edərsə, tabii ki, Ağ Evi tərk edəcəm. İndi seçki sistemi infrastrukturunda üçüncü dünya ölkəsi kimiyik"- deyə Tramp demokratların seçkilərdə qanun pozuntularına və saxtakarlığa yol verdiyini israr edərək bildirib.

Tramp bu barədə Ağ Evdə Şükranlıq günü münasibətiylə ölkədən kənarda xid-

mət edən Amerika əsgərləri ilə keçirdiyi video konfransdan sonra jurnalistlərə aşıqlama verib.

Corciya ştatında ikinci tura qalan və Senatın Respublikaçılardan və ya Demokratlar tərəfindən idarə ediləcəyini təyin edəcək seçkilərinə toxunan Tramp, şənbə günü Corciyada Respublikaçι senator namizədləri üçün mitinq keçirəcəyini də açıqlayıb.

**"BİLDİYİM BİR ŞEY VAR,
O DA BİDENİN 80 MİLYON
SƏS YİĞMAMASIDI"**

Tramp Demokratların seçkilərdə hiyləyə əl atdığını və əsl qazananın özləri olduğunu iddiasını təkrarlayaraq, "Bildiyim bir şey var ki, o da Joy Bidenin 80 milyon səs yiğmamasıdır. Bunlar əvvəlcədən hazırlanmış seçkilər idi. Bundan başqa, Biden Barak Obamanın zənci səsi rekordunu da qırı bilmədi" - deyə Tramp qeyd edib.

Onu da qeyd edək ki, seçkilərdə saxtakarlıq olduğunu iddia edən Tramp, seçki nəticələrini qəbul etmədiyini açıqlayaraq "mərdənə vuruşmaq" niyyətində olduğunu bildirmişdi.

MEHRİBAN

Seyfəddin Altayı,
Ankara, altayi_s@yahoo.com

ORİENTALİSTLƏRİN MƏQSƏDİ

"Atalarımız bizə geniş ölkələrlə birlikdə azadlıq və istiqalı əmanət ediblər. Bizim vəzifəmiz onları qorumaqdır və adı bir ömür üçün onları fəda edə bilmərik. Döyüscülərin təleyi ölümdür, bunu hamı bilir. Biz ölsək də qəhrəmanlığımızın şanı yaşayacaq, uşaqlarımız və nəvələrimiz digər xalqları öz hökmənliqləri altına alaraq onların bəyi olacaqlar".

*Çiçi Xaqan
İ.O.41-ci il*

"Türk xalqı yüzillərdən bəri azad və müstəqil yaşamış, istiqalı həyatın ən ümdə prinsipi kimi qəbul etmiş bir qövmün qəhrəman övladıdır. Bu millət istiqlalsız yaşamamış, yaşaya bilməz və yaşamaya caqdır".

*Atatürk
XX əsr.*

Yuxarıda iki tarixi şəxsiyyətin azadlıqla bağlı fikirlərini təqdim etdim. Ciçi Xaqan Hun dövlətinin hökmdarıdır və eradan önce vətən və millət anlayışının o çağda nə anlama gəldiyini dilə gətirib. Aradan iki mindən artıq il keçidkən sonra Atatürk həmin anlayışı dilə gətirib. Aydın görünür ki, türk tarixində davamlılıq prinsipi daim yaşayıb və yaşayacaq.

Alman alimi Otto Franke, "Bəs cildlik Çin tarixində Mətəyə baxdıqca Osmanlıları xatırlayıram" - deyib. Yəni Hun dövlətinin xaqanları ilə Osmanlı və Türkiye Cümhuriyyətinin banisi Atatürkün millət və vətən anlayışındaki düşüncəsi əsla dəyişməyib.

Türklər heç vaxt ayrı bir dövlətin hakimiyyəti altında yaşaya bilmədiklərindən, vətən və millət sevgisini və onların yön verdiyi dövlətçilik anlayışını tarix boyu davam etdirənlərindən düşmənləri də çox olub. "Barlı ağaca daş atan çox olar" deyib atalar. Türk millətinin düşmənlərinin içində isə qərb dövlətləri başda dayanır. Ingiltərə, Fransa, Almaniya və İtaliyanın başını çəkdiyi bu dövlətlər orientalizm (şərqçılık) adlı bir ideya yaradıblar. Bu fikrin əsas məqsədi Türk millətini tarixdən incilinə". Türkiyə bu gün xristianların Afrika qıtəsini daha artıq sümmərəyə imkan vermədiyinə görə, başda Fransa olmaq şərtlə tamam yaşıya durub.

Fransa senatının yaratdığı iddia etdikləri dırnaqarası erməni separatizmini tanıldılarını elan etməsi yalnızca hayların hüququnu qorumaq deyildir. Onlar Azərbaycanla Türkiyə arasında hər hansı fərq qoymurlar, Türkiyədə dişleri bata bilmədiyinə görə, onun acığını guya Azərbaycandan almaq üçün bu addımı atıblar. Atalarımıza Allah rəhmət eləsin, "İt hürər, karvan keçər" - deyiblər. Bunların tamamı orientalistdir və bu fikrin əsl məqsədi də Türk millətini bir dəfələk məhv etməkdir.

Azərbaycan Ordusunun qəhrəmanlığına mane ola bilməyən imperialistlər separatizmin balaca bir dırnaq yerini sonraya buraxmaq və istədikləri anda ondan istifadə etmək məqsədilə sülhün yaranmasında guya rol aldıqlarını irəli sürüb oyun çıxardıqlarını zənn ediblər. Ancaq o körpülərin altından çox sujar keçibdir.

Xalqımız bunların dəbbağda gönüne bələddir...

Siyasi partiyalar

Fransa ilə bağlı bəyanat yaydı

Azərbaycanda fəaliyyət göstərən siyasi partiyalar
Fransa Senatında Dağılıq Qarabağdakı qondarma qurumun tanınması məsələsinə baxılması ilə bağlı bəyanat yayırlar.

Adalet.az bəyanatı təqdim edir.

Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən siyasi partiyaların BƏYANATI

Məlum olduğu kimi, Fransa Senatı bu gün - noyabrın 25-də Dağılıq Qarabağdakı qondarma qurumu tanımığı tövsiyə edən qətnaməni müzakirəyə çıxmamağa hazırlaşır. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən siyasi partiyalar olaraq təessüfle bəyan edir ki, Fransa Senatının bu hərəkəti bizim üçün gözlənilməz deyildi, belə bir addım atılacağını gözləyirdik.

Ermənistən-Azərbaycan Dağılıq Qarabağ münaqişəsinin ilk günlərində başlamış qərəzli mövqə Tovuz rayonunda Azərbaycan sərhədlərinin pozulması zamanı, xüsusən de ikinci Qarabağ mühəribəsinin gedisində və mühəribədən sonra özünü daha qabarlıq bütürə verdi.

Biz, Azərbaycan ictimaiyyətinin avanqardı olan, əksər hallarda siyasetə məhz ərazi bütövlüyümüze qəsdin aradan qaldırılması üçün qatılmış siyasi xadimlər unutmamış ki, Dağılıq Qarabağ münaqişəsinin başlamasına səbəb ilk dəfə Mixail Qorbaçovun müşaviri Abel Aqanbeqyanın 1987-ci ildə məhz Parisdə keçirdiyi görüşlərdə Dağılıq Qarabağın Azərbaycandan alınib Ermənistana verilməsi haqqında Fransadakı erməni diasporuna söz verməsi olmuşdur.

Birinci Qarabağ mühəribəsinin gedisində Fransada həbsdən azad edilən ASALA terrorçuları Dağılıq Qarabağda azərbaycanlılara qarşı məsilsiz vəhşilikləri ile ad çıxarımlılar. Terror fəaliyyəti heç kimdə şübhə doğurmayan şəxslərin kütləvi şəkildə azərbaycanlılara qarşı döyüşmək üçün Ermənistana, oradan da Dağılıq Qarabağa göndərilməsi bizim unutmayacağımız faktlardır.

Məhz Fransanın himayəsi ilə Yaxın Şərqi, xüsusən Livandakı erməni icması xüsusü imtiyazlar əldə etmiş, Livanda dövlət içərisində dövlətə çevrilmişdir. Fransanın himayəsi ilə Livandakı ermənlərden formalasdırılmış ASA-LA Yaxın Şərqi terrorcular cəlb edərək azərbaycanlılara qarşı amansızlıqları ilə seçilən dəstələr təşkil etmişdir.

Azərbaycan və Fransa arasında en yüksək seviyyədə dövlət səfərləri təşkil edilmiş, bizim ölkəmiz Fransaya böyük ümidi bəsləyərək 1997-ci ilən ATƏT-in Minsk qrupuna

həmsədr seçilməsinə razılıq vermişdir.

Azərbaycanda Fransanın iqtisadi maraqları maksimum təmin edilmişdir. Azərbaycanda 50-dən çox fransız şirkəti uğurla fəaliyyət göstərir və Azərbaycan iqtisadiyyatına yatırılan investisiyaların həcmi 2 milyard dollardan çoxdur. 2018-ci ilin iyununda Parisə səfəri zamanı Prezident İlham Əliyev iqtisadi əlaqələrin inkişafına xüsusi diqqət yetirmiş, aparıcı fransız şirkətləri və qruplarının rəhbərləri ilə görüşlər keçirmiş, 2,2 milyard dollarlıq anlaşmalar imzalanmışdır.

Azərbaycan dövləti və Heydər Əliyev Fondu Fransada çoxsaylı mədəni layihələr icra etmiş, Parisdə Versal Sarayı parkındaki ümumbeşəri abidələr, Luvr Müzeyi bərpa olunmuş, Parisdə Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi, Luvr Müzeyində İslam incəsənəti bölməsi yaradılmışdır.

Lakin bütün bu addımlara baxmayaraq, Fransa qərəzli ermənipərest mövqeyindən imtina etmədi, bəzi fransız şirkətləri ikinci Qarabağ mühəribəsinin son anlarında Azərbaycanın işgal olunmuş ərazi-lərində qanunsuz fəaliyyət göstərməkdə davam etdi.

2018-ci ildə bir çox Fransa bələdiyyələri qondarma rejimdəki bələdiyyələrlə dostluq xartiyaları imzalamışlar. Azərbaycan tərefi Fransa mehkəmələri vəsitsəsilə bu xartiyaları ləğv etdirədə, bu il Paris məriyasi "Dağılıq Qarabağ respublikası"nı tanımaq təşəbbüsü qaldırılmışdır.

Fransa Prezidenti Emmanuel Makron sentyabrın 30-da Latviyanın paytaxtı Riqada Ermənistən-Azərbaycan Dağılıq Qarabağ münaqişəsi və cəbhədə baş verənlərə toxunaraq həqiqətə uyğun olmayan qeyri-ciddi açıqlamalar vermiş, daha sonra saxta məlumatlar və şayiələr əsasında, heç bir dəlil-sübutuz ölkəmizə qarşı böhtən atmışdır.

Noyabrın əvvəlində Fransanın 42 tanılmış xadimi - yazıçılar, jurnalistlər və s. prezident Makrona birgə məktub yazaraq "Qarabağ erməniləri ni müdafiə etməyə" çağırılmışlar.

Fransanın xarici işlər naziri Jan-İv Le Drian bildirib ki, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədri olmasına baxmayaraq, rəsmi Paris Ermənistəni birtərəflü müdafiə etməkdə davam edəcək.

Dağılıq Qarabağ münaqişəsinin ilk çağlarından bu günədək davam edən qərəzli addımlar göstərir ki, Fransa ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkəsi kimi tərəfsizliyini qoruya bilmir. Fransa təcavüzkar Ermənistən ilə işgala məruz qalmış Azərbaycan arasında fərq qoymur və qərəzli surətdə işgəlçi Ermənisi-

tanı müdafiə edir, obyektiv deyil, işgalçının yanındadır və vasitəçilik missiyasını yerinə yetirmir. Son hadisələr onu göstərdi ki, münaqişənin real həllində yalnız ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkəsi olan Rusiya və Minsk qrupunun üzvü olan Türkiye maraqlıdır. Bu cür yanaşmaya, o cümlədən hər üç ölkə rəhbəri arasında dostluq və six əməkdaşlıq münasibətləri səbəb olmuşdur.

Dünyada ikili standartlarla, eyni hadisəyə fərqli yanaşma ilə ədalət təmin edile bilməz. Hesab edir ki, fransız siyasi élitası heç zaman Böyük Fran-

sız İngilabinin ideallarına riyət etməmiş, bir tərəfdən qardaşlıq, azadlıq, bərabərlik, dinin dövlətdən ayrı olması idealları bəyan edilsə də, reallığda müstəmləkəçilik, islamofobiya, antisemitizm, irqçılık, xristian təssübəşəliyi bu ölkənin xarici siyasetində hemişə mühüm yer tutmuşdur. Məhz Fransanın yanlış yanaşmalarının nəticəsi olaraq Avropanın ittifaqı bu gün bir xristian klubu kimi qəbul olunmadıdır.

Fransa Əlcəzair, Tunis, Mərakeş, Çad, Qabon, Kamerun, Ruanda, Cibuti, Kamboca və Vietnamda soyqırımları törətmüş bir ölkədir.

Bu gün Sakit Okeanda, Hind Okeanında və Karib dənizində yerləşən 11 ada dövləti və Cənubi Amerikada 1 məterik ərazisi (Fransız Qvianası) və Şimali Amerikada yerləşən digər 1 məterik ərazisi (Sen-Pyer və Mikelon) Fransa əraziləri hesab olunur. Bu müstəmləkə ərazilərində 3 milyona yaxın insan yaşayır və şəxsiyyət vəsiqələrində onların milliyyəti məcburi şəkildə "fransız" olaraq qeyd olunur.

Fransa idarəcilərinə məsləhət görürük ki, Azərbaycan Dağılıq Qarabağla bağlı məsləhətlər verib uca bəyanatlar səsləndirməkdən, bu xalqların, o cümlədən 300 ildir işgal etdiyi Elzas və Korsika əhalisinin öz müqəddərətini müəyyən etmək prinsipinə necə yanaşırsa, Dağılıq Qarabağ mövzusuna da eyni münasibət göstərsin.

Belə ikili standartlara əlavə olaraq Fransa siyasi élitasının son zamanlar etnik və iqtisadi

lobbiler tərəfindən ələ alınmasına dair Fransa mediası yüzlərlə yazılar dərc etməkdədir. 1980-ci illərdən üzü bəri Fransanın demək olar bütün aparıci siyasetçiləri barede bu məzmunda ittihamlar səsləndirilmişdir.

Azərbaycan ictimaiyyətinin Emmanuel Makronun da etnik lobbilər, konkret olaraq erməni lobbisi tərəfindən ələ alınması, öz fəaliyyətini erməni lobbisinin maraqları ilə uzlaşdırması haqqında məlumatlar bellidir. Makronun Qarabağdakı "erməni dini və tarixi-mədəni abidələrinin" qorunması va-

Azərbaycan Ümid Partiyası - İqbal Ağa-zadə

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyası - Fərəc Quliyev

Azərbaycan Demokrat Partiyası - Sərdar Cəlaloğlu

Ədalət Partiyası - İlyas İsmayılov

Klassik Xalq Cəbhəsi Partiyası - Mirmahmud Fəttayev

Azad Demokratlar Partiyası - Sülhəddin Əkbər

Azərbaycan Liberal Partiyası - Əvəz Temirxan

Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyası - Arzuxan Əlizadə

Aydınlar Partiyası - Qulamhüseyn Əlibəyli

Azərbaycan Respublikaçılar Partiyası - Sübut Əsədov

Azərbaycan Sosial Demokrat Partiyası - Araz Əliyev

Azərbaycan Sosial Rifah Partiyası - Əsli Kazimova

Böyük Azərbaycan Partiyası - Elşad Musayev

Milli Vəhdət Partiyası - Yunus Oğuz

AĞ Partiya - Tural Abbaslı Müasir Müsavat Partiyası - Hafiz Hacıyev

Azərbaycan Liberal Demokrat Partiyası - Fuad Əliyev

Azərbaycan Yurdaş Partiyası - Mais Səfərli

Azadlıq Partiyası - Əhməd Orucov

Azərbaycan Naminə Alıyans Partiyası - Abutalib Səmədov

Azərbaycan Azad Respublikaçılar Partiyası - Kamil Seyidov

Cümhuriyyət Xalq Partiyası - Bədərəddin Quliyev

Milli Həmrəylik Partiyası - Əlisahib Hüseynov

Yeni Zaman Partiyası - Musa Ağayev

Vətəndaş və İnkışaf Partiyası - Əli Əliyev

Azərbaycan Xalq Demokratik Partiyası - Rafiq Turabxan

Azərbaycan Kommunist Partiyası - Hacı Hacıyev və Rauf Qurbanov

Milli Konqres Partiyası - İxtiyar Şirinov

Müstəqil Xalq Partiyası - Əflan İbrahimov

Vahid Azərbaycan Milli Birlik Partiyası - Hacıbaba Əzimov

Azərbaycan Milli Demokrat Partiyası - Tufan Kərimov

Azərbaycan Təkamül Partiyası - Teyyub Əliyev

Birlik Partiyası - Xudadat Xudiyev

Gələcək Azərbaycan Partiyası - Ağasif Şakiroğlu

Azərbaycan Milli Hərəkat Partiyası - Samir Cəfərov

Azərbaycan Mübarizləri Partiyası - Ağadur Müslümov

Qorqud Partiyası - Firudin Kərimov

Milli Demokrat İdrak Partiyası - Osman Əfəndiyev

*Yol polisi
sürücülərə
xəbərdarlıq etdi*

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi texniki baxışla bağlı sürücülərə müraciət edib.

Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsindən Adalet.az-a verilən məlumatda görə, texniki baxışdan keçmə müddətinin bitməsi ilə bağlı SMS məlumat almış şəxslər istifadələrində olan nəqliyyat vasitələrini texniki baxışdan keçirmək üçün Bakı, Sumqayıt və Abşeron rayonu ərazisində yaşayış sakinləri paytaxtın Sabunçu rayonu ərazisində yerləşən Texniki Müayinə Mərkəzi, Sumqayıt Regional qeydiyyat-imtahan və texniki baxış şöbəsi ilə yanaşı paytaxtın Qaradağ rayonunun Lökbatan dairəsindən Yeni Yasamal yaşayış massivinə gedən yolu 2-ci kilometrliyində yerləşən (Sədərək Ticatet Mərkəzinin yanına) yeni istifadəyə verilmiş və müasir avadanlıq və ölçü cihazları ilə təchiz edilmiş Müayinə Mərkəzində, respublikanın digər şəhər və rayon sakinləri isə yaşadıqları ərazinin aid olduğu Baş DYP İdarəsinin Regional qeydiyyat-imtahan və texniki baxış şöbələrində nəqliyyat vasitələrini texniki baxışa təqdim etməlidirlər.

Nəqliyyat vasitəsinin texniki sazlığının yol hərəkəti təhlükəsizliyinə bilavasitə təsirini nəzərə alaraq, DiN Baş DYP İdarəsi bir daha sürücülərin diqqətinə çatdırır ki, təyinatından və istehsal ilində asılı olaraq qanunvericiliklə müəyyən olmuş müddətdə texniki baxışdan keçirilməmiş avtomobilərin idarə edilməsi xüsusi texniki vasitələrin köməyi ilə aşkarlanır və bu xətaya yol vermiş şəxslər Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 339.1-1-ci ilə inzibati məsuliyyət daşıyırlar.

Bütün sevgilərin fövqündə duran Vətən, Yurd sevgisi

Murad Nəbibəyov,
“Şəki bələdiyyəsi” qəzetinin baş redaktoru

**Şuşa şəhəri müzəffər or-
dumuz tərəfindən erməni iş-
ğalından azad edilərkən ixti-
yarı əlimdə olmayan bir ruhi
hal sevincimə əlavə çalarlar
qatdı. Məsələ burasındadır
ki, təmsilcisi olduğum nəsil
oçağının uluları - babam Hü-
seyin bəy, qardaşları Bəhram
bəy və Vahid bəy yüz il bun-
dan əvvəl Qarabağa yönələn
erməni təcavüzünün qarşısını
almaq üçün Şuşa ətrafında
gedən döyüşlərdə fəal iştirak
ediblər.**

Keşməkeşli 1920-ci il aprel ayının əvvəlində babam Hüseyin bəyin böyük qardaşı, podpolkovnik Bəhram bəy Nəbibəyovun komandanlıq etdiyi topçu batareyası "Bakı" alayıının tərkibində sildirrim qayalarдан keçərək "Daşbaşı" yüksəkliyinə yaxınlaşmış və burada düşməni darmadağın etmişdir. Bu hərbi əməliyyata rəhbərlik edən general-major Həbib bəy Səlimov (sonralar sovet hakimiyyəti tərəfindən güllənləndi) Şuşadan Bakıya - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin hərbi naziri Səmed bəy Mehmandarovaya göndərdiyi raporda bildirirdi ki, artilleriya, ələlxüsus Bəhram bəy Nəbibəyovun batareyası əla atıldı. Qoşunların əhval-rühiyyəsi yüksəkdir. Yalnız Xorosurtda 60-adək erməni əsgərinin cəsədi döyüş meydanında qalasına daxil oldular... Milli ordumuzun qələməsi general Səmed bəyin sevinc dolu həyecanına səbəb olmuşdu.

...Sonuncu qələbə Milli ordumuzun en cəsur generalarından biri Həbib bəy Səlimovun mahir komandanlığı ilə qazanılmışdı. Altmış dörd yaşılı hərbiyə nazirini isə, əslində həyecanı getirən və Qarabağa təbrikə aparana da general Həbib bəyin aprelin səkkizində göndərdiyi raport olmuşdu.

Cəmisi bir səhifəlik raportu dönə-döne oxuyan nazir bir neçə yerde işarələr qoydu, ürəyində "afərin" sözünü təkrar etdi. Səmed bəy ister general, istərsə də nazir olanda özünü hemişə sırası əsgər, döyüşçi sanırdı. Neçə-neçə mühərribənin iştirakçısı kimi o, yaxşı biliirdi ki, komandanın əsgərlərini döyüş meydanında təbrik etmesi nə deməkdir. Ona görə də müavini Əliağa Şıxlinskiyə:

- Əmr hazırlayın, əvəzində nazir vəzifəsində sən qalırsan, - dedi, - mən sabah tezdən Qarabağa döyüşləri təbrik etməyə gedirəm. Ancaq Əliağa, bu raporda Həbib bəyin "günüümüzün qəhrəmanı" deyə təriflədiyi Nəbibəyovu, nədənsə xatırlaya bilmirəm.

- **Səmed bəy, Bəhram bəy od parçasıdır. Dörd qardaşdır, hamısı yüksək çinli zabit - Vahid bəy, Bəhram bəy, Zahid bəy, Hüseyn bəy... yox, beş qardaşdır, biri də Məmməd bəy.**

Nazir:

- Əliağa, nə yaxşı da yadın da qalıb, əhsən sənə və yadداşına, dostum.

- Bilirsən, 1918-ci ilin noyabr-dekabr aylarında Tiflisdə Müsəlman korpusunu təşkil edəndə Nəbibəyov qardaşlarını orduya mən qəbul eləmişdim. Onda qərargahım Veriyski korpusunun yanındakı "London" mehmanxanasının birinci mərtəbəsində yerləşirdi. Düzü, ona görə yadımda qalıb ki, bunların çox maraqlı,

dünya görüşlü ataları var. Oğlanları ilə podpolkovnik Qasim bəy özü də gəlmışdı. Türkmenistanda general Kuropatkinin qərargahında hərbi xidmətdə olub, həm də Şərq dilləri üzrə tərcüməçi işləyib. İndi istefadadır. Mirzə Fətəli Axundovun dostu olub.

- Demək, Bəhram bəy 1884-cü il dekabrın altısında Şəki-də bəy ailəsində anadan olub.

Sonra Kutaisi realı məktəbi ni və 1904-cü ildə, sentyabrın ikisində Peterburqdakı Konstantin Artilleriya məktəbini birinci dərəcəli diplomla bitirib.

- Nazir dayanıb pensnesinin üstündən müavininə baxdı, fəxrlə: - Oho, nə yaxşı... bizim məktəbi bitirib ki, bir yuvadan pərvazlanmışıq... Görürsən, Əliağa, Konstantin məktəbinin artilleristlərini?..

- Səmed bəy, əsgər komandırınə, zabit generalına oxşamalıdır. Mən inanıram ki, polkovnik Bəhram bəy sizin laiqli davamçılarınızdır.

Raportun son cümlələri nazir Mehmandarovda xüsusi maraq yaratmışdı.

General Həbib bəy Səlimov yazdı ki, Zati-Aliniz tərəfindən yaradılan şanlı qoşunlarımız köhnə, döyüşlərdə bərkimş hissələrə məxsus şüəcətlə vuruşurdular. Döyüşün qəhrəmları bunlar idi: şığıyaraq Daşkənd yüksəkliyini ələ keçirən qubalılar və bir neçə erməni basqınına baxmayaraq, bir anda sarsılmayan və üzərinə düşən hər mərmiyyət əsərə dərhal cavab atəsi açan polkovnik Bəhram bəy Nəbibəyovun dördüncü dağ batareyası... - Həbib bəy kimi qoçaq generalın Nəbibəyovun haqqında göndərdiyi raport nazirə sonsuz sevinc bəxş eləmişdi

"Demək, Həbib bəyin raportundan bele melum olur ki, daşnak dəli Qazanın dəstəsini bizim Dəli Bəhram bəy Nəbibəyovun batareyası mühəsirəyə salıb məhv edib. Yaxşıdır, çox

yaxşıdır, - deyə, öz-özünə danışan nazir polkovnikle generalın döyüş dostluğundan qürrələnirdi. - Qələbə, ancaq və ancaq, döyüş vaxtı əmr verənlə icraçının başa düşməsi sayəsində qazanılır...

Bu gerçek tarixi faktı xatırlatmaqda məqsədim əsla babalarımı öymek deyil, hazırda Qarabağı yağı tapdağından xilas etmək üçün aparılan vətən müharibəsində ordumuzun göstərdiyi heyvətamız ığidliyin, şücaətin mühüm səbəblərindən birinə aydınlıq gətirməkdən ibarətdir.

İstənilən xalqın genofondunda dominantlıq, yeni üstünlük təşkil edən genlər o xalqın xarakterinin formalaşmasında həllədici rol oynayır. Xalqımızın xarakterinə xas olan cəsəret, ığidlik, qorxuya üstün gəlmək kimi özəl cəhetlər məhz genofondumuzdakı dominant genlərin hesabına yaranmış və qan vasitəsi ilə sələflərdən xələflərə keçmişdir.

Qarabağı yağı düşmən əsərindən qurtarmaq üçün sürdürürlən bu savaş xalqımıza xas olan daha bir mənəvi dəyərin əsl səmbalını ortaya qoydu. Cəmi dünyaya aydın oldu ki, bu xalqın yurd sevgisi, bütün digər sevgilərin fövqündə durur və bu sevgi naminə istənilən fədakarlığa hazırlır.

Yapon samurayları görevlərindən ireli gələn fəaliyyət zamanı həyat, yaxud ölüm dileməsi qarşısında qalarken həyatı qu tükündən yüngül hesab edib ölümə üstünlük verdikləri kimi, Azərbaycan əsgərləri də Vətən, yurd sevgisi naminə öz ölümlərinə doğru şığıyırıdlar.

Yalnız insanların deyil, yurd yerlərinin də ruha malik olduğunu dair fikir əcdadlarımız üçün dini məhiyyət kəsb edən inanca əvvəlmiş və yeqin ki, bu etiqad qan vasitəsiyle ululardan indiki nesillərə gelib çatmışdır.

İslam mütəfəkkiri Əbu Osman el Cahiz el-Bəsri hələ orta əsrlər dönenində yazdı ki, Vətən üçün əsmək, onun üçün darixmaq, ona sevgi bəsləmək bütün insanlara aid olan duygulardır, ancaq türkün vətən həsrəti daha şiddetli, daha güclüdür.

Tarix isə sübut edib ki, türk həmisi iradəli və cəsəretli sərkədələri ilə düşmənlərinə qalib gelib.

Qarabağı düşmən işğalından qurtarmaq üçün apardığımız 44 günlük Vətən mühərribəsində də Ali Baş Komandanımızla əsgərlərimizin nümayiş etdirdiyi qeyri-adi şücaətin, fədakarlığın, qəhrəmanlığın səbəbləri yuxarıda vurgulanan mətləblərdə aranmalıdır.

Eşq olsun Azərbaycan Ordusuna! Eşq olsun belə gənc nəslə yetirən xalqa!

Arzu Qaziyeva

Kəlbəcərin cəhrayıyanaq qızları...

Qrupumuzda Sevinc adlı kəlbəcərlı qız oxuyordu. Uzun, sarışın gür saçlarına, üzünü şüşə kimi hamar, ləkəsiz aq dərisinə, yanaqlarının təbiətən cəhrayılgına qıtbə etməmək olmurdı. Gözlərindəki dağ adamına məxsus sadələvhilüyü ilə, çöhrəsindəki səmimiyyətə digərlərindən çox seçilirdi. Kəlbəcərdən danışanda bütün vücudu sevinirdi, xüsusən də ora gedən yoluñ çok uzaq, 10 saatdan artıq olduğunu, dağların arasında yaşadıqlarını fəxrə vurğulayırıdı. Yoluñ 10 saatdan artıq olduğunu deyəndə isə lap mat keçirdik, sanki demək istəyirdi ki, Kəlbəcəre getmək, dağlara qalxmaq hər adamın hünəri deyil. Bizim şəhər qızlarının solğun bənizlərinə ənlik-kirşan çəkmələrinə baxıb gözaltı xisən-xisən güldü. Ondan təbiətən çox şux görünməsinin səbəbini soruşanda, çox sadə bir cavab verirdi: Kəlbəcərlilərin hamısı belədir, çünkü biz dağların təmiz havasının, buz kimi soyuq sularının adamlarıyıq. Uşaq kimi elə səmimiyyətlə, elə həvəslə danışırı ki, sanki dünyanın mərkəzi elə Kəlbəcərmiş və Kəlbəcərdən başqa yer yalanmış.

İllər keçdi, məlum hadisələr baş verdi, kəlbəcərlilər Kəlbəcərdən kənardə doğuldular, Kəlbəcəri görmədən böyüdürlər. Kəlbəcərsiz doğulan Kəlbəcər qızlarının da yanaqlarının təbiətən cəhrayı olub-olmadığını bilmirəm, amma indən belə doğulacaq Kəlbəcər qızlarının qibṭəediləcək qədər təbiətən yenə də şux olacaqlarını dəqiq bilirəm. Kəlbəcərin qarlı-dumanlı dağlarından, təmiz havasından, buz kimi soyuq sularından, ora aparan yoluñ 10 saatdan artıq olmasından, sanki dünyanın mərkəzidir kimi uşaq sadələvhilüyü, səmimiyyətə danışacaqlar. Və solğun bənizli Bakı qızlarının ənlik-kirşanlarına baxıb gözaltı xisən-xisən qımişacaqlar.

Fərhad Mehdiyev
Buyursun Minsk
gruppasından
özü çəkilsin

Fransa Senatın qondarma rejiminin tanınması illə bağlı tövsiyyə qərarı qarşıılıqsız qalmamalıdır.

Fransadakı səfirimiz məsləhətləşmələr üçün geri çağrılmalıdır.

Fransa hökümətinə izah edilməlidir ki, o Avropa Şurasının əsas orqanının yerləşdiyi bir dövlətdir və AŞ-nin başqa bir üzvünə qarşı bele bir avanturist, beynəlxalq hüquq zidd, və ən əsası - Ermənistən dövlətinin öz iradəsinə zidd olan bir qərarı qəbul etməsi, həm BMT Nizamnaməsinin 2-ci madəsinin pozuntusu, həm də AŞ qurumlarına ev sahibliyi edən bir dövlətin öhdəliklərinə yaraşdır; cünki Azərbaycan Fransa ilə diplomatik münasibətlərini dayandırmaq qərarına gələrsə, bu Azərbaycanın AŞ üzvliliyinə müyyəyən texniki maneələr də yaradacaqdır (viza almaq, gedis-gelişlərdəki əngəller kimi).

Senatın qərarı BMT-nin 4 qətnaməsinə də zidd olduğu üçün qanunsuzdur və Fransanın beynəlxalq hüquq öhdəliklərinə də ziddir. Fransa 1992-ci ildə bu BMT TŞ üzvü olub və həmin qətnamələr də Fransa üçün bağlayıcı beynəlxalq hüquqi nəticələr yaradıb.

İndi Senatın "Azərbaycan 1994-cü ildə təsis olunan təmas xəttinə geri çəkilməlidir" deməsi Senatın nə qədər qərəzli, cürümüş bir erməni yanlısı olduğunu sübuttur.

Nəhayət, Minsk gruppasında həmsədr olaraq bir vəsitəçi kimi tərəfsiz davranmalı olan Fransanın maskası indi düşdü.

Buyursun Minsk gruppasından özü çəkilsin.

Əhməd Orucoglu

Məndən bir dənədir...

O gün axşam görürəm ki, pilləkanın altında qonşunun oğlu bir qızla öpüşür. Özümü vurdum görməməzliyə. Yadıma cavanlığım düdü. O qədər pilləkanın altında öpüşmişəm ki. Səhəri qonşunun oğlu məni görüb dedi ki, dayday, səndən bir dənədir.

Avtobusda görürəm ki, bir oğlan qızın çantasına girb, pullarını çıxardı. Özümü vurdum görməməzliyə. Oğlan avtobusdan düşəndə mənə göz vurub dedi ki, dayday, səndən bir dənədir. Oğlan gedəndən sonra əlimi saldım cibimə, gördüm nə varsa həmisini aparıb.

Əmioğlunun toy günü hüzürümüz düşdü, qohum-qardaş məndən xahiş etdi ki, mən onların adından da toya pul salım. Mən pulların hamısı zərfə qoyub, üstünə adımı yazıb atdım quṭuya. Səhər əmioğlu zəng edib mənə dedi ki, bu qohum-qardaşın arasında səndən bir dənədir. Canikin ad gü-

nüydü, məndən otuz yaş kiçikdir. Yaşın nə fərqi var, əsas sevgidir. Bir brilliant üzük alıb, getdim evlərinə, təbrikə. Qapılara çatanda, gördüm cavan bir oğlan Caniki maşının mindirib apardı. Son deməynən, yaşın fərqi varmış. Kor-peşman goldim evə, arvad üzüyü görüb, məni öpdü, dedi ay kişi, səndən bir dənədir.

Mənim taylarım asudə vaxtlarını bulvarda keçirəndə, mən məhkəmələrdə yalandan şahidlilik edirəm. Yaxşı da pul qazanıram. Kimə yalançı şahidlərmiş. Oğlan yaxınlaşış mənə bir yumruq iləşdirdi, tırtap sərildim yero. Parik başımdan düşüdü, oğlan qaçdı, polislər məni tutub apardılar polis məntəqəsinə. İşin tersliyindən ora televiziya kanallarından golmişdilər. Məni də çəkdilər, cərimə edib buraxdılara. Axşam xəbərlərdə məni göstərdilər. Səhər həyətə düşdüm, qonşular məni görüb dedilər:

-Axşam səni televizorda göstəriridilər. O qədər gülmüşük, qonşu səndən bir dənədir.

HƏRİSLƏR

(Hekayə)

Səadət
Sultan

Həmişəki kimi Statistik İdarədə hamı işinin başında idi. Saat artıq 10-na işləyirdi. Rəis hər zaman olduğu kimi iş kabинetini hamidan tez açardı. Gələn kimi lazımi işlərini görüb işçilərinin işə vaxtında gəlib, saat 11-də beş dəqiqəlik müşavirə keçirib, gündəlik tapşırıqlarını verirdi. Gün ərzində hamı yoldaş Salmanovun digər şöbələrə daxil olub, statistik hesablamların dəqiqliklə aparılmasına dair növbəti tapşırıqlarını verəcəyini gözləyirdi. Sözsüz ki, bu istiqamətdə tutulan iradalar, edilən səhvələr de qəşilmədi.

- Yoldaşlar, bu ilin birinci rübündə aparılan statistik hesablamlara görə, bir çox müəssisələrde rəqəmlərdə artım müşahidə edilmişdir, - deyə Salmanov çağırılan müşavirədə işçilərinə müraciətə dedi.

- Cənab rəis, nəzərinizə çatdırıraq ki, bizim apardığımız səmərəli işin nəticəsi sizin kollektivdəki rəhbərliyinizin düzgün istiqamətdə aparılmasının nəticəsidir - deyə Muxtarov Ayaz rəisə müraciətə özünün pafoslu çıxışını davam etdirmək istəyirdi ki, rəisin köməkçisi Nazlı xanım iclas keçirilən otağa daxil olub:

- Yoldaş Salmanov, telefon xəttində sizi "vacib" adam gözləyir - deyə titrək və həyəcanlı səsle söyledi. Rəis dəstəyi qaldırıb:

- Ooo, çox hörmətli Şakir müəllim, buyurun, buyurun, buyurun, əlbətə... Biz siz həmişə görməyə şad olarıq. Çox sevindirici haldır ki, siz bizim idarəyə teşrif buyurmaq isteyirsiniz...

Rəis sözünü tamamladıqdan sonra dəstəyi yerine qoyub, gələn "vacib" qonaq hazırlıqlarına başladı.

Şakir müəllim Dövlət Vergi xidmetinin müfəttişi işləyir. Mötəbərliyi isə üzdə özünü imkanlı göstərib, sonra etdiyi "xeyirxahlıq pərdəsi" altında nələrisə umub istəməkdən irəli gəldi. On böyük şakəri isə içki düşkünlərə olmasına idi. Hər qarşısına keçənlə oturub içki içmə-

səydi, dözə bilməzdi. Getdiyi idarələrdən aldığı "hörmət" də öz yerli-yerində.

Şakir müəllim komitəye təşrif buyuranda hamı onun qabağına qaçıb, tərifli sözlər yağırdıqla yanaşı, şirindillə dənisişdirəndi. Hətta onun işlətdiyi bayağı sözləri de təkrarlayırdılar. Bunun kənardan nə qədər bəs it və sit görünüşü nəzərdən qaçmırı. Ən maraqlısı da o idi ki, Şakir müəllim komitənin birinci mətbəsindən - mühafizə sistemi və orada yerleşən yeməkxananadən tutmuş, butun mərtəbələrdə olan tanışqları adamları, necə deyərlər, "pulla satın almışdır". Və bu minvalla öz aləmində hamını bu çirkin əməline alət edəcəyini düşünürdü.

Komitədə işləyən xanımlara da aradabır "əyri-əyri" baxırdı. "Həzmirabədən" keçirdiyi qızlar, qadınlar və eyni zamanda onunla sözü çəp gələn adamlar da vardi. İki düşkünlər olduğuna görə, bəzən hərəkətlərini bilməz, eys-ışrat məclislərinin təşkilindən sonra "tüfeysi" həyatını iş və ya getdiyi idarə və ya komitələrdə qadınlara "söz atmaqla" davam etdirirdi. Digər işçilər de Şakir müəllimin sifarişlərini yerinə yetirir, onun çalğı həvaya oynamığı özlərinə fər birlərdir. Bu minvalla hər həftə müfəttiş kimi olmasa da, qonaq kimi içki məclislərinə təşrif buyurması artıq adət halını almışdı.

Statistika komitəsinə indi gəlməyinin səbəbi isə başqadır. Bu dəfə də düşüncəsində komitə sədri Salmanovdan statistik hesabatları "almaqla" yanaşı, bura yenice işə qəbul edilən Baharı növbəti "ov" timsalında nişan alması idi. Bahar da, işdə olan digər kadrlar da bunu hiss etmişdilər, hətta adına dastan və əfsanələr də qoşmağa başlamışdır. İşə yeni başlayan Baharsa işin nə yerdə olduğunu başa düşmür, hər gün eyni qayda ilə işə golib, işdən də evə qayıdır. Şobə müdürinin qulağına çatanda, Şakir müəllimlə ciddi şəkildə danışılardan sonra, ona xəbərdarlıq edildi və bu məsələyə bir daha qayıdlımadı. Çünkü, bu hərəkətlərin sonunu gətirən biri olmalı idi artıq.

Bahar olan-bitəni söylədi. Xəbər söbə müdirinin qulağına çatanda, Şakir müəllimlə ciddi şəkildə danışılardan sonra, ona xəbərdarlıq edildi və bu məsələyə bir daha qayıdlımadı. Çünkü, bu hərəkətlərin sonunu gətirən biri olmalı idi artıq. Bahar komitədə gəzən şayələrin ağzını yuma bilmədi və hamı ona ayrı cür baxırdı artıq. "Şeytanabənzər" Şakir müəllim də artıq statistika komitəsinə az-az gəlməyə başlamışdı - ağzının payını aldıqdan sonra dünya başına dar gəlirdi. Komitənin digər hərəkətlərindən əl çəkərək, öz işlərinin başında idilər.

ƏDALƏT •

28 noyabr 2020-ci il

Azərbaycan Ordusunun davamlı qələbələri, Ağdam və Kəlbəcər rayonlarının erməni qruplaşmalarından azad edilməsi, xalqımızda bayram abu-havasını, qələbə sevincini artırıb. Hazırda xalq öz ordusunun təntənəsini alqışlayır və biri-birinə gözaydaklılığı verir... Elə bu dəmdə savaş başlayandan Fransa dövlətinin xalqımıza və dövlətimizə sərgilədiyi riyakar münasibət hər kəsin diqqətini çəkir. Xüsusən yurduna dönməyə hazırlaşan qarabağlıların hiddətinə səbəb olur. Bəli səhbət, noyabrın 18-də Fransa Senatının Rəyasətində erməni diasporunun və lobisinin təsiri altında olan bir qrup senator tərəfindən qondarma "Dağılıq Qarabağ Respublikasının tanınmasının zəruriliyinə dair" 145 nömrəli qətnamə layihəsi təqdim olunmasından, noyabrın 25-də isə müzakirə edilərək qəbul olunmasından gedir. Qisacısı, Fransa Senati Azərbaycanın maraqlarına zidd, Qarabağdakı qondarma separatçı rejimi tanımağı hökumətə

keçirib. Eyni zamanda Fransaya məxsus şirkətlər mebel və çaxır çəlləkləri sexləri üzrə ən çox gəlir əldə edən istehsalçı olublar. "Akopian", "Vartanian", "Framation", "Mak-Mak Adams", "Pemod Richard" və sair Fransa şirkətləri Qarabağın talanmasına mühüm yer tutublar. Bu səbəbdən E.Makronun və ondan əvvəlki Fransa prezidentlərinin də Azərbaycana münasibəti belə üfünə dolu olub. Unudanlar üçün bunu da qeyd edək ki, Fransa 2001-ci ildə-prezident Jak Şirakin dövründə qondarma "erməni soyqırımı"ni rəsmən tanıdı.

Beləki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyaset məsələləri şöbəsinin müdürü Hikmət Hacıyev məsələ ilə bağlı dövlətimizin rəsmi münasibətini ortaya qoyub:

"İlk olaraq vurgulamaq istərdik ki, bu qətnamə Azərbaycan üçün adı kağız parçasından başqa bir şey deyil. Dar siyasi ambisiyalar namən qəbul olunmuş bu kağız parçası beynəlxalq hüquq normaları, BMT Nizamnaməsi və BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinin kobudcasına pozulması ilə yanaşı, Fransanın istər

Minsk Qrupunun həmsədr ölkəsi, istərse də BMT TŞ-nin daimi üzvü kimi məramı və obyektiv fəaliyyəti ilə bağlı ciddi suallar doğurur. Senatın bu təxribatçı addımı Fransa siyasi

**Rövşən Tahir
Rəsulzadə bu bayraqı
yaşatmadı ki,
Pərviz kimilər onu
məsxərəyə qoysunlar**

Dünəndən bəri sosial şabaklarda BDU-nun Mexanika-riyaziyyat fakültəsinin Mexanika ixtisası üzrə I kurs tələbəsi Məmmədov Pərviz Əlipənah oğlunun Universitetdən xaric olunması məsələsi geniş müzakirələrə səbəb olub. Açığın dünən axşam məsələni bilmədiyim üçün həmin tələbə ilə görüşüb dəstək olmaq üçün nələrsə fikirləşirdim. Ta ki, eştidiklərimə qədər. 23.11.2020-ci il tarixində onlayn dərs zamanı tələbənin Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağına qarşı etdiyi hörmətsizlik açığı bu gün səhər məndə bir aqressiya yaratdı. Necə ola bilər axı ən azı 17 yaşı olan bir Azərbaycan kişi bu hərəkəti etsin? Kişi deyirəm

ha...Dərhal "facebook" hesabımı açıb bu sözləri yazdım: "Bu dəfə mən BDU-nun yanındayam! Ən azıdan bir zabit qardaşı kimi BDU-nun yanındayam! Qovalması, zənnimcə, hələ ən yumşaq qərar olub".

Məni tanıyanlar bilir ki, 14 yaşından bu tərəfə vurtut qardaşımın üzünü toplam heç 1 il görməmişəm. O, Vətən keşiyindədir. O, Azərbaycanın bayrağını qorumağın keşiyindədir. İndi bir gəncin Dövlət bayrağına qarşı hörmətsizliyinə mən necə susum? Axi mən və mənim kimi onlara zabit ailəsi, şəhid ailələri bu bayraqı müqəddəs bir atribut hesab edirlər.

Məmməd Əmin Rəsulzadə bu bayraqı yaşatdı ki, Azərbaycan Dövləti də var olsun. Yaşatmadı ki, Pərviz kimilər bu bayraqı məsxərəyə qoysub istədiyi kimi hərəkət etsinlər. Ona görə də, istənilən halda BDU-nun verdiyi qərarı dəstəkləyirəm.

Qəribə bir məqama da toxunmaq istəyirəm. Baxıram ki, bəzi həmkarlar tələbənin bağışlanması və onun uşaqlığını görə bağışlanması BDU-dan tələb edirlər. Xatırladım ki, pedaqoji-psixoloji ədəbiyyatlarında uşaqlıq 1 yaşıdan 12 yaşı qədər olan dövrü əhatə edir ki, bu da erkən uşaqlıq, uşaqlığın birinci və ikinci dövrü olmaqla 3 qrupa bölünür. İndi sizin 17 yaşı bir gənci uşaqlıq hesab etməyiniz açığı mənə qəribə gəlir.

P.s. Müğənnilər bayraqı paltar kimi geyinəndə təngid edirdiniz. Cox istərdim ki, bu məsələdə də o gənci tənqid edəsiniz. Hər kəs etdiyinin cəzasını almalıdır.

P.p.s. Universitetin Nizamnaməsinə görə daxili nizam-intizam qaydalarını pozan tələbə azad edilir. Məsələ dərs prosesində baş verdiyi üçün bunu daxili nizam-intizam qaydalarının pozulması kimi qəbul edib Məmmədov Pərviz Əlipənah oğlunun Universitetdən qovulmasını haqlı hesab edirəm.

Habil Qurbanovun məqaləsi İordaniyada çap olundu

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Azad Həmkarlar İttifaqının sədri, h.ü.e.d., professor H.S.Qurbanovun "Xocalı soyqırımı və qadın hüquqları" adlı məqaləsi İordaniya Haşimilər Krallığının geniş oxucu kütləsinə malik "Neyruz" xəbər agentliyində nəşr edilmişdir. (ərəb və rus dillərində) Məqalədə Xocalı soyqırımı haqqında etrafı məlumat verilmiş, erməni vandalizmi nəticəsində dəymış mənəvi və maddi zərərlər haqqında söhbət açılmışdır. Bununla yanaşı erməni hərbi birləşmələri tərəfindən Xocalı qətlamında qadın və uşaqlara qarşı həyata keçirilmiş vəhşilik haqqında geniş məlumat verilmişdir.

Ermənpərəstlərin qarəzi: Adı bir kağız parçası olan "qətnamələr"...

təvsiyə edən qətnamə 305 nəfərin lehinə səs verdiyi, bir nəfər əleyhinə olaraq qəbul edildiyi ortadır. Bu qətnamə Fransa rəsmilərinin biziim uğurlara maneə və dövlətçiliyimizə kölgə salmaq təşəbbüsündən başqa bir şey deyil. (Həmin bir nəfər isə Silvi Qo-Şavan adlı senatordur).

Qətnamə Azərbaycan ictimaiyyətinin geniş müzakirəsinə səbəb olub

Amma əslində Fransa dövlətinən gözənlənilən münasibətdi. Makronun hakimiyətdə olduğu müddətdə Azərbaycana qarşı da münasibətlərə xələl gətirən siyaset aparması açıq-aydınlaşdır. Hamımızı hiddətləndirən və yaddan çıxmayan bir olayı xatırlayaq:

Azərbaycanın işgal edilmiş Dağılıq Qarabağ ərazisində yaradılmış separatçı rejimin rəhbəri Bako Saakyanın Fransaya səfəri, fransız mərlərinin və bələdiyyə rəhbərlərinin Qarabağa qanunsuz səfərləri, eyni zamanda, separatçı rejimlə əlaqəli atılan digər qanunsuz addımlar Parisin separatçılığı təşviq etməsinə bir nümunədir. Daha sonra Qarabağ erməni işgalində olarkən Fransanın poliqrafiya məhsullarının çapı ilə məşğul olan "Cartor" şirkəti "Şuşanın azad olunması"nın 20 illiyi", "Dağılıq Qarabağ Ordusunun yaranmasının 20 illiyi" və digər günlərdə Xankəndidəki nümayəndəliyi vasitəsilə sifarişlər həyata

açıqlaması edən Fransa Respublikasının 23-cü prezidenti Nikolya Sarkozinin türklərə qarşı nifrəti ailədən gəlir.

Fransanın 24-cü prezidenti Fransa Olland 2015-ci il aprelin 24-də "erməni soyqırımı"nın 100-cü ildönümündə İrəvana səfər etdi və "qondarma abidə-kompleks"ə əklil qoymdu.

O, Yerevanda keçirilən mətbuat konfransında çıxışı zamanı bildirdi ki, Fransa həmişə Ermənistəninin yanında olacaq. Hətta Fransa erməni icmasının rəhbəri Murad Papazyan açıqlamasında dedi ki, heç bir Fransa prezidenti Olland qədər bize yaxın olmayıb.

Bu gün isə Makronun fikrincə, "ermənilər Fransa tarixinin bir hissəsidir və onun fəxridir"... "Ermənistən bizim üçün çox əzizdir. Ermənilər Fransa tarixini yaradıblar, biz demək olar ki, yarımhəmşerlərlərik. Ermənilər bizim tariximizin bir hissəsi və fəxr predmetidir".

Azərbaycan cavab verir

Yeri gölmüşkən, artıq Azərbaycan heç kimin vassali deyil, heç sıradan bir ölkə deyil! Azərbaycan 27 ildir Minsk Qrupunun hegemon üzvlərinin (Rusiya, ABŞ, Fransa) həll etməyi bacarmadığı bir düyü - Qarabağ problemini cəmi 44 gündə çözən bir orduya sahib dövlettdir.

Buna görə də, Fransa senatının da, Fransa Prezidentinin də cavabını laiqincə vermək gücündədir və verib.

dairələrinin ənənəvi Ermənistən təəssübkeşliyinin təzahürüdür. Vəsitəçi ölkənin biterəf və ədalətli olmalı olduğunu unudan Fransanın açıq ermənipərəst mövqeyi münaqişənin sülh yolu və beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında həllinə mane olan əsas amillərdən biri olmuşdur.

Məhz onun belə dəstəyi təcavüzkar Ermənistən status-kvonu davam etdirməyə və işgal faktını gücləndirməyə həvəsləndirmişdir. Böyük təəssüf doğuran məqam odur ki, Fransa Senati Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərinin işgal olunması, mülki əhalinin qotla yetirilməsi, işgalçi dövlətin torpaqlarımızda etnik təmizləmə, ekoloji terror, qeyri-qanuni məskunlaşma və qanunsuz iqtisadi fəaliyyətlər aparmasına qarşı 30 il susqun mövqe nümayiş etdirmişdir.

Qətnamənin mətnində Azərbaycan və qardaş Türkiyənin ünvanına yer alan saxta ittihad və böhtənləri qəti şəkildə rədd edirik, münaqişənin tarixi, siyasi və hüquqi aspektlərini təhrif etmək cəhdlərini kəskin qınamışdır.

Türkiyə və Azərbaycanın guya xəridən muzdulu terrorçuları döyüslərə cəlb etməsi ilə bağlı inдиə qədər heç bir sübutla təsdiq olunmamış iddialar əsassızdır.

Ermənistən silahlı qüvvələri səralarında Fransə vətəndaşları olan muzdluların Azərbaycan ərazilərində döyüslərdə iştirak etməsi barədə faktlar və dəlillər aidiyəti qurumlarımız tərəfindən Fransanın diqqətinə çatdırılmışdır.

Son olaraq: O vaxt Azərbaycan parlamentinin üzvü rəhmətlik Şamil Qurbanov Jak Şirakin "qondarma soyqırımı"la bağlı qərarına etiraz edərək belə bir fraza işlətmüşdi: "Jak Şirak qudurub". Rəhmətliyin o frazاسını indi Emmanuel Makron haqqında da demək mümkündür.

Əntiqə Rəşid "Ədalət" qəzetinin Qarabağ bölgəsi üzrə xüsusi müxbiri

Layihənin istiqaməti: Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

Nº 134 (2168) 28 noyabr 2020-ci il

Azərbaycanın uzaq keçmişini, bir coğrafi məkan olaraq tarixini öz yaddaşına köçürən və onun qəri-nələrdən keçirib bu günü-müzə gətirən abidələr arası-Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisin-dəki abidələrin xüsusi yeri və çəkisi var. Biz bu bölgə-yə, yeni Muxtar Respublikanın ərazilərinə diqqət yeti-rəndə təbii ki, qarşılaşdırı-

müasir təbii coğrafiyamızın öryənilməsində, həm də büt-tövlükde bütün tariximizin ayrı-ayrı məqamlarını - həm iqlimini, həm təbiətini, həm bitki, həm heyvan ailəmini, bir sözlə, ətraf mühiti öyrən-mek imkanı əldə etmiş oluruq. Bax, elə arxeoloq tarix-çilərin gəldiyi nəticədə bun-dan ibarətdir ki, "ərazidə qeydə alınan Karst mağara-ları təkər təbii coğrafi şərai-

səyə gelməsindən sonrakı tariximizin öryənilməsində də birmənalı şəkildə son də-rəcə qiymətli bir mənbədir. Zənnimcə, bu, əvəzi olma-yan bir sərvətdir. Elə Muxtar Respublikasındaki Qazma mağarası həmin dediyimiz əvəzsiz abidələrin biridir.

Biz tarixe ekskursiya çə-çivəsində nəzər yetirsək, on-da məlum olar ki, coğrafiya-mızda kifayət qədər qədim

ci ildə bu mağara ilə bağlı fi-kirlərini etiraf edən avropalı alim Henri dö Lümləy vurğu-lamışdı ki, bu mağara arxeolo-giya elmi üçün çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Həmin fikirlərini Bakıda keçirilən beynəlxalq program çərçivə-sində dilə gətirən professor Azərbaycanın qədim daş dövrü abidələrindən olan Azix, Tağlar, Qazma və baş-qaları ilə bağlı müzakirələr

təkcə Naxçıvanda, Azərbay-canda deyil, bütövlükde ar- xeologiya tarix elmi ilə məş-ğul olan qədim insan izi ax-taran hər bir elm ocağında tanınır.

Maraqlıdır ki, bu qədim ünvanı hələ Azərbaycanın çox dəyərli tarixçi arxeoloq alımları M.Hüseynov və Ə.Cəfərov 1983-cü ildə Nax-çıvan ərazisində arxeologi ekspertiza zamanı müəyyən

QAZMA MAĞARASI

miz bu qeyri-adiliklərin önünde bir anlıq susuruq. Bu suqunluğun da səbəbi təkcə tarixin yaddaşı yox, həm də onun əzəməti, onun nüfuzudu. Necə de-yərlər, "hər başın altında bir tarix yatır" deyən böyük şairimizin o müdrik ifadəsi məhz bu coğrafiyadakı abi-dələrlə tanış olanda bir da-ha heyətləndirir.

Təsadüfi deyil ki, Kiçik Qafqaz ərazisindəki mağaralarla bağlı aparılan araşdır-malar, təşkil olunan ekspedi-siyalar sonda belə bir yekdil qərar ortaya qoyub. Həmin qərara görə, Muxtar Respublikanın ərazisi təkcə Azərbaycan coğrafiyasının deyil, bütövlükde Kiçik Qafqazın ən çox mağaralar yayılan ərazilərindən biridir. Karst mağaralar silsiləsi olan ərazilər içərisində Naxçıvanın ayrıca yeri var.

Bir gerçəklilik də var ki, re-publikamızın digər regionla-rından fərqlənən Naxçıvan relyefinin özü də buradakı qeyri-adi əzellikləri yaddaşında saxlamaq baxımından, həm də rəngarənglik baxı-mından daha çox diqqət çə-ki.

Məhz bu səbəbdəndir ki, tarixçilər, arxeoloqlar da Muxtar Respublikadakı ma-ğaraya zaman-zaman böyük diqqət göstərmişdilər və bu gün də həmin mağaraların həm qorunması, həm də öyrənilməsi istiqamətində davamlı şəkildə elmi işlər aparılır.

Bu elmi işlərin, bu israrlı axtarışların nəticəsidir ki, Muxtar Respublikə ərazisində bu günədək qeydə alınmış Karst mağaralarının həm

tin deyil, həm də vaxitlə bu-rada mövcud olmuş əlverişli iqlim şəraitinin təsiri nəticə-sində formalasmışdı.

Elə məhz buna görədir ki, insanlar qədim daş dövründən başlayaraq, bu ərazidə məskunlaşmış və öz abidələ-rini yaratmışdır.

Barəsində söhbət açmaq istədiyimiz Qazma mağarası da Muxtar Respublikasın ərazində yerləşir.

Bu mağara ilə yanaşı, di-gərleri də, yeni Muxtar Res-publika ərazisində mövcud olan Kılıç ve Daşqala mağaraları da barəsində bəhs et-diyyimiz Qazma mağarası ilə eyni dövrün, yəni daş dövrün abidələrinin nümunələridir.

Birmənalı şəkildə demək olar ki, bu mağaralar daş dövrünün canlı şahidi olub- lar.

Və onların şahidliyi də Muxtar Respublikanın daş yaddaşına hopmuş, nəticədə də tariximizin maddi və mə-nəvi dəyərlərini, bütövlükde mədəniyyətimizi öyrənmək-də mühüm əhəmiyyət kəsb etmişdir.

Birmənalı şəkildə vurğula-maq yerinə düşər ki, bu abi-dələrin öyrənilməsi həm tariximizin, həm də onun ayrı-ayrı parçaları olan ədəbiyyatımızın, mədəniyyətimizin, məişətimizin, eləcə də digər dəyərlərimizin öyrənilməsin-də zaman-zaman öz sözünü deyib, öz varlığıyla bizim də milli varlığımızı, milli kimliyi-mizi ortaya qoymaqda yar-dımcımız olubdu.

Xatırlamaq yerinə düşər ki, barəsində söhbət açdığımız hər üç mədəniyyət nü-munəsi bizim yazıya qədər-ki, həm də yazının araya-er-

mədəniyyət nümunələri mövcuddur. Həmin mövcud abidələr içərisində eramızdan əvvəlki və eramızın da-xilindəki zaman kəsiyinin fərqli abidələri həmişə araş-dırma mövzusu olub.

Bax, bu mənada xatırlat-maq yerinə düşər ki, Qazma mağarası tarixçilərimizin sü-but etdiyi kimi, Mustiye mə-dəniyyəti dövrünə, yəni era-mızın 100-90 min il bundan əvvələ aid olan bir arxeoloji abidədir.

Özü də bu abidə təkcə bi-zim tariximiz üçün yox, bizim arxeologiyamız üçün yox, bütönlükde dünya tarixi və arxeologiyası üçün özünə-məxsus dəyərə malikdir. Bir-mənalı şəkildə bu abidə in-sanın izi olan, insanların məs-kən saldığı bir ünvandır. Həm də dünya arxeologiyası üçün Qazma mağarasının əhəmiyyəti onunla diqqətə təqdim olunur ki, bu mağara-nı dünya alımları də tanırıv və qəbul edirlər. Hətta 2002-

zamanı bu mağaralarda ta-pılmış maddi-mədəniyyət nümunələrinin qalıqlarını dünya arxeologiya, polenato-logiya elmləri üçün müstəs-na hadisə kimi qeydə almış-dılar. Beynəlxalq tədbirdə dünyadan müxtəlif ölkələrin-dən gəlmış 22 nəfər alim bu fikirlə həmrəy olmuşdu.

Bu da onu göstərir ki, Azərbaycanın qədim insan üçün bir məkan olması danıl-maz gerçeklikdir. O ki, qaldı mağaranın özüne...

Bəli, bu gün Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şə-rur rayonunun Hənənəm kəndində 3 km-lük məsafədə, kəndin şimal şərqində, Araz çayından 17 km aralıda, Ar-pa çaydan 14,5 km məsafədə, dəniz səviyyəsindən isə 1500 metr yüksəklikdə yerləşən Qazma mağarası bu gün

ediblər. Onların Ordubad və Şərur rayonunda apardıqları kəşfiyyat işləri zamanı po-leolit dövrünə aid olan Qazma mağarası aşkarlanıb.

Məhz bu iki arxeoloğun aşkar etdiyi Qazma mağara-sının girişdə eni 6 metr, hündürlüyü 2 metr olan dəhliz şəklində uzanır. Həlizlə hə-rekət edərək 12 metrdən sonra mağaranın içərisində iki qol yaranır. Mağaranın qurtaracağı ilə girişi arasındakı hündürlük fərqi 10 metrdir.

Burada çoxlu sayıda ar- xeoloji materiallar tapılıb. 17 mindən artıq heyvan sümü-yü, 24 növ fauna qalığı, 874 ədəd daş məmulat bu mağ-a-rada aşkarlanıb.

Bu gün Naxçıvandakı Qazma mağarası ilə bağlı fi-kirlərini mətbuata çatdırın tarix üzrə felsəfe doktoru Toğrul Xəlilovun söylədikləri-nə görə, "abidədə tapılmış daş məmulatlar arasında is-tehsal tullantılarının tapılması göstərir ki, mağara sakın-ləri burada müxtəlif alətlər də hazırlayıblar.

Həmin alətlər Azix və Tağ-lar mağaralarından tapılan-larla bənzərlik təşkil edir".

Bəli, tariximizin bir sırlı səhfası də Qazma mağara-sı. Onu hər gün öyrən-məklə tariximizin dərinlik-lərinə daha çox baş vuru-rıq. Deməli, özümüzü daha çox tanıyırıq.

Əbülfət MƏDƏTOĞLU

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
KÜTLƏVİ İNFORMASIYA VASİTƏLƏRİNİN İNKİŞAFINA
DÖVLƏT DƏSTƏYİ FONDUNUN MALİYYƏ YARDIMI İLƏ**

Ömrünün 8 ili məhbəsdə, qalani Kəlbəcərsiz keçən adsız xalq şairi...

Kəlbəcər deyəndə gözümüzün qarşısına şəkillərdə gördüğüm füsunkar mənzərəsindən də əvəl əsrarəngiz bir adam gəlir.

Şair adam.

Şücaət Kəlbəcərlı.

Əslində, şairlər özlərinə doğulduğu yerlərin adını götürəndə, bir az qıcıq oluram. Bunun dar təfəkkürün, mənasızlığının göstəricisi olduğunu düşünürəm. Amma nədənse, Şücaət Kəlbəcərlı tək istisnamdır.

Bəlkə də, Şücaəti oxumasam, Kəlbəcəri sevməzdim. Şücaəti bu təxəllüsənən başqa bir adda təsəvvür də etmirəm. Çünkü o, Kəlbəcərin özüdür.

İndi şeirləri dillər əzberi, məclisler bəzəyi olan, şair kimi şair ömrü süren Şücaət də nə xoş olardı ki, bu günləri görəsün, son dəfə vurğunu olduğunu, təxəllüs götürdüyü, doğulub böyüdüyü o torpaqlara gedə bilsin. Amma əfsus ki, əzrayıl bu məsələdə şair, yazıçı, müğənni bir sözə, kimliyindən asılı olmayaraq heç kimi tanımır, heç ki mə güzəştə getmir.

Məhəbbət Kazimova getdimi?! Getmədi! Qədir Rüstəmova getdimi?! Getmədi! Şücaət də getmədi, getmədi!

Əslində, Şücaəti şair kimi sevməyimin ən böyük səbəbi onun təbəti, xarakterdir. Nədənse, şairi daha çox onun kimi görürem. Mərdiliyi, cəsarəti, qorxmazlığı yərində olan, mərdi-mərdanə Kəlbəcər şairi Şücaət kimi.

Hansı ki, gənciyi də xarakteri ne görə başlıbelə keçmişdi.

Özü demiş:

Bələli başımın qalmaqalıyla,
Hər yerdə, hamidan seçilmişəm mən.
Zəhərdən acıdır bəxtim, taleyim,
Pis günün boyuna biçilmişəm mən.

Pis günün ömrü az olarmış. Amma bizim bu pis günlər illər apardı. Bir az çox oldu, o yaxşı adamlar, yaxşı şeirlər yazıb getdilər.

Kəlbəcərsiz ömrə sürmek az imiş kimi, bu ömrün 8 ilini də məhbəsde keçirmişdi. Elə öz torpağında, heç univeristetdə oxuyaşın Kəlbəcərdə vurdugu mağaza müdürüne görə hebs olunmuşdu. Geriye nə qaldı? Oxumış deyilsiniz o məhşur ve məşum şeiri:

Deyin, dustaqları buraxacaqlar,
qoy qəm bozartmasın üzün anamın.
Deyin, qırılaç zülmün zənciri,
birtəhər başını yozun anamın.

Zəhər gizlənmiş aşımın altda,
Bir dərya var imiş qışımın altda...
Yastıq daşa dönür başımın altda,
Burda hardan alım dizin anamın?

Taleyi şil-şikəst, fikri sağ oldum,
Sevinci bir zərrə, dərdi dağ oldum.
Gah əsir, gah xəstə, gah dustaqlı oldum,
Qoymadım quruya gözün anamın.

Talanmış ömürdü, gündü, neyləyim.
Baxımın çıraqı sönüdü neyləyim.
Sevinci fəğana döndü, neyləyim,
Söhbəti nəğmədən həzin anamın.

Sücaət, etdilər talan ömrümü,
Kor olsun daşlara çalan ömrümü.
Talanın talanib, qalan ömrümü
Ömrünün üstüne yazın anamın.

Olanlarla barışmayan, haqsız heblərə etiraz edən Dəlidagli Şücaət...

Taladılar, alovlar çatdılar,
Gözüm kimi saxladığım illəri!
Xoşbəxtlikdən bulaq kimi durulub,
Tərtər kimi çağladığım illəri!

Bəli. Məhz şair taleyi, şair Şücaətin taleyi bu şeirlərdə yatır hem də.

Anasının dizini təpib başınının altına qoya bilməyən Şücaətin taleyi də şil-küt oldu. Dədiyi kimi, esir də oldu, məhbus da oldu, xəstə də oldu, heç azmiş kimi, geldi bu xəstəlikdən əbədiyyət də oldu. Getdi o xəstəliklə. Bütün bu məsələlərin fonundu isə qazanan ədəbiyyatdır, qazanan bizlər. Kimisi bu dünyada Şücaəti yaxından tanımaqla, kimisi onları oxuyub ruhlarını diri tutmaqla.

İndi könül istərdi ki, o gözəlim sonetkarların hər biri sağ olaydı, oturayıdıq, içəydik bir yerdə, "Laçınım" səslənəydi, "Sona Bülbülər" i dinəydi, Şücaətin şeirləri ağırdırdı.

Hər sözü hər misrası nəğmə Şücaət. Kəlbəcərin alınmasından sonra bir daha tekrarən qayıdırıb oxudum.

Tez-tez oxusam da, bu dəfə sanki oxumaqla xəbər verirəmmış kimi oldum. Doldum, şairim, doldum. Oxudum bu şeiri, doldum.

"Gedənləri anda verib yolundan,
Saxlayıram, yatmiram ki, gecələr.
Düz altmış min göz-göz olan yarani,
Bağlayıram, yatmiram ki, gecələr.

Yurd-yuvamız viran olub talanib,
Bulaqların nəğməsi də bulanib.
Addim-addim o dağları dolanib,
Yoxlayıram, yatmiram ki, gecələr.

Çox yanmışam olmamışam belə mən,
Dərd çekməyə yaranmışam elə mən.
Gah dönürəm aşib-daşan selə mən,
Çağlayıram, yatmiram ki, gecələr.

Sonra o biri şeirlərini də oxudum.

Yəqin, məni eşitdin. Kəlbəcərə yazdığını o ağrılı misraları oxuyan-

da elə bilirəm, sən də ora gedəcəksən, birgə qayıdaqıq yurda. Kəlbəcər qayıtmala bəzi şeirlər aktuallığını itirə də, ağrısı hełə də qalır, qalacaq.

Yenə avvalki tak bahar gələndə
Bənövşə yollara çıxırı gərən?
Yenə sürüñürmü duman dağlara,
Yenə ildirimlər çaxırı gərən?

Darixma, teləsmə canım, yavaş keç,
Yüz rəng var, hansını seçsənsə seç,
Yenə gøyqırşağı nazlanırmı heç,
Yenə gözlərini sizirmi gərən?

Könlümdə həsrətdən qurulub saray,
Belə də ayrılıq olar, ay haray,
Millinin üstündən bədirlənmiş ay,
Bizim aynəbəndə baxırmı gərən?

Soyuyan ocaqlar, sənən ocaqlar,
Bir buz parçasına dənən ocaqlar,
İndi yuxularda yanın ocaqlar,
Hamını yandırıb, yaxırmı gərən?

Vətənin dərdini, çölün dərdini,
Çığın dərdini, gülün dərdini,
Bu qaçqın, didərgin elin dərdini,
Satqınlar gözünə soxurmu gərən?

Orda qaldı eyş-işrat də, nəşə də,
Qəlbim kimi cılıklınməz şüşə də,
Şapıcların üstündəki meşədə
Şücaət bulağı axırmı gərən?

Elə bilirəm, bu şeirlərin cavabı nı özün alacaqsan, doğma şair. Özün öz gözünü görəcəksən soruşduqlarını.

Əfsus, ay şair, sed-əfsus.

Yaşayarkən də, ölərkən də xalqın adsız xalq şairi olmayı bacarmaq da mənə elə gəlir hər şaire qismət olmur. Məhz bu xalq, Şücaət şeirlərini sevənlər onu adsız da özlərinin, ellərin şairi bilirlər, bildilər.

"Mənim muzeyim də, mətbuatım da
Elin ürəyidir, el də bəsimdi".

Məhz Şücaət idı bu xalqın içinde olan, özümüz olan. Sözü ilə də, özü ilə də. Ruhən də, cismən də. Başqalarına olan ədalətsizliklərə də göz yummayan xalq şairi.

Yaxşı yaman bilən gündən,
Elin səsi səsim olub.
Biri haqsız döyüldənə,
Qəlbim əsim-əsim olub.

Dodaqlardan atılan ox,
Şücaətə dəyişdi çox,
Dağlardakı duman, çən yox,
Mənim tüstüm, hisim olub!

Həəəə. Nə etmeli?

Şücaət, neyləyək baxt belə baxtdı.
Darixma, hər şeyi həll edən vaxtdı
Bir gün gülə-gülə qayıdaqıdır
Ağlaya-aglaya köçən Kəlbəcər.

Belə, gözəl şair, mərd şair. Qayıtdı. Gülə-gülə qayıtdı. Necə istəyirdin, necə demişdin, elə qayıtdı. Heyif ki, sən qayıda bilməyəcəksən. Bir də bu dünyaya Şücaət çətin gələ. Ruhun şad olsun, Kəlbəcərli Şücaət. Yaxşı ki, bu dünyadan gəlib keçdin. Rahat uyu!

Orxan Saffari

Cəsur döyüşü

Doğrusu, onunla söhbətdən aldığım ilk təəssürat məni çox mütəəssir etdi.

Bu cəsur insanın vətənpərvərliyi, milli qürur hissi, məntiqi onun haqqındaki məlumatları daha da artırır. Təkcə məlumatımı yox, həm də xalqına ürəkdən bağlı olan bir insanların mənalı həyat yolu barədə danışmağa, əlimə qələm alıb yazmağa vadə etdi. Baxşızadə Kamran Taryel oğlu 5 oktyabr 2020-ci ilin payızında könüllü olaraq cəbhəyə yola düşdü. Oz qəlbinin hökmü ilə əsgərlərin can qardaşı oldu. Əsgər forması geyinərək, əlinə avtomat götürdü, əsl döyüşü kimi özünü göstərdi. Müxtəlif cəbhə xətlərində uğurlu əməliyyatların fəal iştirakçısı oldu, neçənəcə düşməni məhv etdi.

Kamran Baxşızadə 14 oktyabr 1994-cü ildə Xızı rayonunda fehlə ailəsində anadan olub. 2011-ci ildə Rafiq İsmayılov adına Xızı rayon tam orta məktəbini bitirib.

2012-2016-ci illərdə Naxçıvan Universitetində tarix fakültəsi üzrə ixtisası yiyələnib.

14 oktyabr 2020-cü il.

Cəbrayıl uğrunda gedən döyüşlərdə ağır yaralanan Kamran hər iki gözünün amputasiyası

zamanı nə etdiyini bilmir. Ağır qəlpədənmi, güclü zərbədənmi, bilmir, onda bilir ki, hər iki gözü yerə düşür, əyilib götürür və cib dəsmalına büküb cibinə qoyur. Döyüşü yoldaşlarının köməkliyi ilə hərbi hospitala çatdırılır. Həkimlərin rəyinə əsasən ona hər iki gözün amputasiyası, alın sümüyünün siniği diaqnozu qoyulur.

Görəsən yer üzündə müharibədən dəhşətli bir şey varmı?

Anaların, ataların, bacı və qardaşların bağrını yaran, gözlərindən qəm, kədər, nigarəncilik yaşını əksik etməyən, yuxularını ərşə çəkən müharibə kaş ki, onu törədənlərin özünü birdəfəlik yerlə-yeşən edib, məhv edib, özü də yer üzündə çəkilib birdəfəlik yox edərdi. Çünkü biz öz torpaqlarımızın müdafiəsi uğrunda döyüşürük. Cənab prezident çox yaxşı vurğulayır ki, "Bizim işimiz haqq işidir, biz öz torpaqlarımızın uğrunda mübarizə aparıraq".

Fəqət, bu gün Tanrı neməti olan Qarabağ torpağı məkrli düşmənlərimizin tapdağından azad olundu.

Eşq olsun Azərbaycan Ordusuna, Qarabağ Azərbaycandır! Elə bu məqamda şair, həkim dostum Zərraf Şirinovun bir şeiri ilə yazımı bitirib el oğlumuza Allahdan şəfa dileyirik.

Gözün sehri

Gözüm düşdü gözəllərin gözünə,
Gözər baxışımın işığın aldı.
Elə ovsunla məni o gözər,
Bilmədim canlılı, yoxsa xəyaldi?

O baxışda çox mənalar mörgülər,
Nitqi batıb, nə ağlar, nə gülər.
Görsə yağının da yazılı gələr,
Soruşar: Ay Zərraf, bəs bu nə haldı?

Elşad Dağlı (Qasımov),
"Cabir Novruz" Mədəniyyət Fondu
mətbuat xidmətinin rəhbəri, AJB-nin üzvü

Yaqut Bahadurqizi
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Daha qərib deyilsən, aşiq!

(Bəhmən Vətənoğlunun "Darixdim" seirini sazda segah üstündə
yanğılı oxuyan naməlum aşığa ithaf edirəm)

Axşam da qəribdi, mən də qəribəm,
Nələr üzüyimdən keçdi, darixdim.
Zalim ayrılığın kamil ovcusu,
Ox atdı, sinəni deşdi, darixdim.

Nə kövrək saatdı, nə kövrək andı,
Nəfəsim tangıldı, üzüyim yandı.
Kəpəzdən bir çəngə bulud boylandı,
Xayal uzaqlara getdi, darixdim.

Qoy yazım varağı, qalmasın ağı,
Kim çəkər həsrəti Bəhmən sayağı?
Çox da müqqədəsdi Gəncə torpağı,
Kəlbəcər yadına düşdü, darixdim.

Dördlü anlarının, yüklü ürəyimin, qomli çağlarımın həmdəməni, adını, ünvanımı bilmədiyim, bir neçə ildir yanğılı səsinin ovsunundan çıxa bilmədiyim, qərib aşiq. Məni məndən alan, gözümün yaşını sələ, içimdəki üşəni vulkana döndərən dərət ortağım! Səsinin çalarında nə acılar sizləyir? Zəngulənin xirdalıqlarında nə harayalar, nə hayqırıtlar üşən edir? Sənə illərin sirdəsi olan səzinin sari siminə toxunan barmaqların nədən bu qədər qomlı havalar çalır? Nişmə geyimindən, fağır görkəmindən, küskün baxışlarından nisgilini görmədilərmi, qərib aşiq. Kef məclislerində sümük dingildən, ruh oynadan nəğmə sıfariş etdilər, ilik dondurən, can alan hava çaldı barmaqların, qərib aşiq. Şərab badələrinin cingiltisindən, köz üstündə yağılı tikələrin ciziltisindən most olanlar gözündən şüzülən yaşın şirəmini, alnındaki qırışın dərinliyini görə bilmədilər, səsinəki, avazındakı nələni, içindəki dərdin, ələmin hıçırlığını, hayqırmasını eşitmədilər.

Qərib aşiq, axşamın qəribliyində ürəyindən nələr keçdi, darixdin? Nəydi nəfəsinə təngidib, ürəyini yandıran? Şər qarışanda örtüsən qaydan mal-qaranın böyürtüsümü, ağac budağında, hində, damda gecələməye yerini rahatlayan toyuq-cüconın qanadlarının səppiltisini gəldi qulağına? Çoban itlərinin hürüməsimi, boğuşmasınını

əşitdi? Qızılı tayalara diş batıran yabanın parıltısını gözərən nəmləndirdi? Ürəyini darixdirən səs-səda nəydi, qərib aşiq? Badyaya sağlanan südün şiriltisi? Sıra-sıra yaşınaqlı dağların arxasında gizlənən günəşin qurban qızartışını? Qoyun-quzunun qabağını qaytaran uşaqların fiti, fışqırığını? Həzin-hozin yanılıb körən ocağın çirttiltisi? Dağ yamacından tox enib oynaqlayan köhlenlərin finxirtisi? Yoxsa bulaqların həzin zümrüdəsi? Nəydi gözərən yaşardan, qərib aşiq? Bərəkət etirili bacaların, piqqapçı qaynayan samovarın tüstüsümü? Bağdan-bostandan, zəmiden qaydan qız-gelinin gülüşünün cingiltisi? Bayati çəkən nənələrin məlahətli sesimi? Hansını sorun, sorğulayın, qərib aşiq, dərdli aşiq? Gün çıxandan gün batana el-oba həsrətinə, nisgiliyi unutmadi, ələmi? İller ötdü, gördükərlərin, eşidiklərin xatirəyə döndü yaddaşında, yumağa döndü köksündə, buluda döndü gözündə, dərdli aşiq.

Ürəyindən nələr keçdi, qərib aşiq? Zalim ovcunun sinəni dəlib keçən ayrıraq oxumu sizlədi səni belə qərib-qərib, dərdli-dərdli, yetim-yetim? Nədən belə kövrək anları, kövrək saatlarını sayırsan, qərib aşiq? Sənin qəribliyin, yurd həsrətin ana, saata sızmaz axı! Sənin qəribliyinin, yurdsuzluğunun, qəçqinliğinin tarixi 27 sənə, 330 ay, dərdinin, nisgiliinin ağırlığı, çəkisi Dəlidəğ boyda, Murovdəğ boyda, Şişdəğ boydadır axı. Kəpəzdən boylanan çəngə buludların üstündən qanadlanan xəyalın o dağlaramı uçdu, qərib aşiq? Müqəddəs Gəncə torpağında nazını çəksələr də, xatirinə əziz tutulsalar da, yurd, el-oba, Kəlbəcər həsrətlisi oldun, darixdin, ələmi?

Dünən son dəfə qulaq asdırın yanqılı səsinə - Kəlbəcərin düşmən işğalından qurtuldğu gün. Son dəfə kövəldim nisgilli səsinə, qərib aşiq. Daha yanğılı oxuma, daha gözərəni yumub xəyallarını vərəqləmə, daha buludlara baxıb gözərəni doldurma, aşiq! Daha qərib, daha qəçqin, daha yurdsuz deyilsən! Axi, sən Kəlbəcərlisinə!

"Artıq Səxavət Məmmədovun ruhu şaddır"

Azərbaycanın müzəffər Ordusunun əsgərləri tərəfindən Ağdamda görkəmli sənətkar Səxavət Məmmədovun qəbrinin tapılması ilə bağlı yayılan videonu yəqin ki, ənənəvi görmüşünüz. Nəzərə alsaq ki, Xalq artisti Mənsum İbrahimov və Əməkdar artist Təyyar Bayramov Ağdamda olublar, onlardan Səxavət Məmmədovun məzarını ziyanət edib-ətmədikləri ilə açıqlama aldıq. Amma bundan öncə sənətkarın qardaşı Firuz Səxavətindən də fikirlərini öyrəndik:

Xanəndə Firuz Səxavət: "Bu yaxınlarda Səxavət Məmmədovun qəbrinin əsgərlərimiz tərəfindən tapılması sevindirici bir xəber oldu. Səxavət, həqiqətən, sənətkardır, öz ifaları ilə sözünü demiş sənətkar. Fəxr edirəm ki, Səxavət Məmmədovun qardaşıyım. Düzdür, hələ ki, Səxavətin qəbrini ziyanət edə bilmirik. Məlum ki, Ağdam minalanmış bir ərazidir, orada təmizlənmə işləri aparılır. Mən Ordumuza, Ali Baş Komandanımıza təşəkkür edirəm ki, torpaqlarımız Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi altında müzəffər Ordumuz tərəfindən işğaldan azad edildi. İnşaAllah ki, gedib qardaşının məzarını ziyanət edərəm. Allahın izni ilə Səxavət müəllimin qəbrini təmir də etdirəcəyik. Bu gün bir şeyi deyə bilerəm, artıq Səxavət Məmmədovun ruhu şaddır".

Xalq artisti Mənsum İbrahimov: "İlk olaraq onu deyim ki, Ağdamın qayıtması bizim üçün böyük bir bayram oldu. Əhd etmişdim ki, ilk işim Ağdama gedib Məscidi ziyanət edərək Azan oxumaq olacaq. Mən xanəndəyəm, ömrümüzdə heç vaxt Azan ifa etməmişəm. Bunu əhd etmişdim və əhdimə çatdım. O ki, qaldı Səxavət Məmmədovun qəbrinin tapılması xəbərinə, bu məni çox sevindirdi. Səxavət Məmmədov bizim böyük sənətkarımızdır. Ağ-

dam başdan-başa minalanmış sahədir. İnşaAllah, təhlükəsizlik tədbirləri görülsün və ora minələrdən təmizlənsin, hər birimiz gedib nəinki Səxavət müəllimi, digər şəxslərin də qəbirinə ziyanət edəcəyik.

Qarabağın qayıtması 30 ildən sonra böyük bir bayram oldu. Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə müzəffər Ordumuz dəstənən yazdı. Şəhid olmuş igid əyğullarımızın sayəsində biz Qarabağımıza qoşuşduk. Bütün xalqımızı təbrik edirəm. Gözümüz aydın olsun!"

Əməkdar artist Təyyar Bayramov: "Bilirsiniz ki, Ağdamda çox yerlərə getməyə icazə verilmir. Səxavət Məmmədov bizim gözəl sənətkarımız olub. Xalqımız onun səsini indi de sevə-sevə dinleyir. Biz bu dəfə Ağdamda olanda o arzumuzu çata bilmədiyi ki, gedib Səxavət müəllimin qəbrini ziyanət edək. Amma icazə verilən kimi gedib ziyanət edəcəyik həm Səxavət Məmmədovun, həm də vəfat edən digər doğmalarımızın qəbirlərini".

Rövşən Tahir

Koronavirusa yoluxmağımın üstünən 1 ay keçir və hazırda tam sağlam hesab olunuram. Ağır bir sinəqdur, haqqında nə qədər yazılısa da yenə də bilməli olduğunuz çoxlu praktik məlumatlar var. Aşağıda MÜTLƏQ bilməli olduğunuz, tibbi cəhətdən əsaslı 24 nüansi qeyd edirəm:

1. Hazırda yer-göy koronavirusu. İnana bilməyəcəyiniz qədər yayılıb. Həftə ərzində daimi işə get-gel edən, kimləsə görüşən, harasa gedən şəxslərlər mütləq ki, virusla kontaktda olurlar. Özünüzü maksimum qorumağa çalışın - xəstələnsəniz ola bilər ki, heç anlamayasınız haradan və ya kimdən tutmusunuz.

2. TƏBİB-in statistikası həqiqəti eks etdirmir, elan olunan rəqəm sadəcə aşkarlanma sayının 2 gün gecikmiş statistikasıdır - həqiqi yoluxma sayı ən az 3-5 dəfə çoxdur! Bir daha deyirəm, yer-göy virusdur!

Koronavirus haqqında mütəqəb bilməlisiniz!

3. Virus bədəninizlə kontaktda olduğu an dərhal xəstəlik yaratmır və ümumiyyətlə xəstəlik yaratmaya bilər. Bunun üçün siz ya çox yüksək virus dozasi ilə kontaktda olmalısınız, ya da virus orqanizmde (immunitetdə) bir boşluq tapmalıdır (suyuq, suyuqlama, yan xəstəlik və s.) bir boşluq tapmalıdır.

4. Covid-19 ayrıca xəstəlikdir! Onun qrip, zökəm və başqa oxşar şeylərlər heç bir əlaqəsi yoxdur!

5. Hər kəs covid-19 cür keçirir. Çok müxtəlif başlanğıc və gedışat simptomları var. Onun 2 mərhələsi var - 1. Yuxarı respirator hissə. 2. Ağciyər hissəsi. Çok yüksək keçirənlərdə adətən 2-ci mərhələ heç olmur və ya çox minimal olur.

6. Aşağıdakı hallarda DƏRHAL test verməlisiniz - 2 gün dalbadal qızdırma (hətta 37.4 olsanız belə), iyə və ya dad itmisi, bəzən ilk başlanğıc günlərində əzələ ağrıları. Quru ösgürək varsa, 90% koronasız. Boğaz-burun, ishal, mədə ağrısı kimi əlamətlər hamida olmaya bilər.

7. İyə-dad haqqında - bəzən ikisindən biri, nadir hallarda isə ümumiyyətlə heç biri itməyə biler - itməməsi ağrılaşma olmayıcağına zəmanət vermir!

8. Quru ösgürək - bu əlaməti diaqnostika etmək asandır. Dərhal dərindən nəfəs alın və 1 saniyə saxlamağa cəhd edin - saxlaya bilmirsinizsə və ösgürək gəlirsə - təbrik edirəm - 90% ehtimalla koronanın 2-ci mərhələsinə, ağrılaşmala doğru qədəm qoymusunuz.

9. Əgər tutmuşunuzsa, panikaya ehtiyac yoxdur - Covid asanlıqla müalicəyə tabe olan xəstəlikdir! AMMA! Təcili və dərhal müalicəyə başlamaq lazımdır. Əsas məsələ onun ağrılaşmalarıdır - müalicə nə qədər gec başlasa, ağrılaşmalar o qədər çox olacaq!

10. Covid-i özbaşına müalicə etmək asandır. Dərhal dərindən nəfəs alın və 1 saniyə saxlamağa cəhd edin - saxlaya bilmirsinizsə və ösgürək gəlirsə - təbrik edirəm - 90% ehtimalla koronanın 2-ci mərhələsinə, ağrılaşmala doğru qədəm qoymusunuz.

11. Covid-dən vəfat edənlər əsasən xəstəliyi boş ola bilər! Xüsusiye olur, özüne özüne təsdiq olunur! Həqiqətən anlamıram son zamanlar dəbə düşən sistembazlılı. Düzgün və savadlı müalicə lazımdır. İnternətən qoşulsanız sistem receptorsını özbaşına etmək olmaz! Bəzən sistem əksinə, orqanizmə ziyan vura bilər.

12. Yüngül və orta ağrılıqla xəstəlik keçirənlər evdə müalicə alması daha yaxşıdır (əgər özünü düzgün izolasiya edə bilərlərse), lakin bu qərarı verərkən həkimlə məsləhətləşsin!

13. Covid modul xəstəxanalarının üstünlükləri - bəzi analizlər pulsuzdu (əgər orada varsə), gündəlik pulsuz yemək və evdən izolasiya. Həmçinin, daha böyük ağrılaşma olarsa, dərhal tibbi yardım xəndəkənədir. Yenə də öz müalicənizə özünüz

dinqöt etməlisiniz. Heç kim sizin nazınızla oynamayacaq orada.

14. Özünü düzgün izolasiya edərsəniz və evdə hamı buna düzgün riayət edərsə, evdə heçkimə keçirməyə bilərsiniz! Bu mümkündür!

15. Təbib ölüb! Dövlətin müalicəsinə qətiyyət ümidi olmayı (istər evdə, istər xəstəxanada)! Sahə həkimləri çox vaxt böyük maraq və həvəs göstərmirlər. Təbib-in onlar üçün verdiyi təlimatlar köhnəlir, onları vaxtı-vaxtında təlimatlandırırlar, yeni biliklərlə təchiz etmirlər, ya da onların verdiyi daxili məlumatları həkimlər oxumurlar.

16. Evə müalicə olunanlar üçün Səhiyyə Nazirliyinin göndərdiyi dərmanlar müalicə üçün deyil - əsasən bərpaedici vitamini və minerallardır.

17. Səhiyyə Nazirliyinin 814 qaynar xəttinə zəng etməyə cəhd etməyin! Bu, sadəcə simvolikdir və orada oturanlar

heçnə bilmirlər. Çok mənasız, tupoy, axmaq, səviyyəsiz, kütbeincəsinə qurulmuş bir zəng mərkəzidir. Vaxtınız boşsa gedəcək. Heç bir sualın cavabını bilmirlər - sadəcə poliklinikalara yönəndirirlər - birbaşa öz poliklinikanıza yığın. TƏBİB-in zəng mərkəzi isə az çox məlumatlıdır.

18. KT diaqnostikası haqqında - KT koronavirusa yoluxmamış təyin etmək üçün vasitə deyil! Çünkü, koronavirus ağciyəre keçməyib (yuxarıda qeyd etdiyim 2-ci mərhələ, həmçinin ösgürək testi) KT nəticəsində sağlam görünəcəksiniz. Özbaşına KT etmək mənasızdır və hətta ziyanlıdır (plus mənasız boş xərcdir). KT mütləq həkim göstərişi əsasında olmalıdır!

19. Covid ilk günlərində ağrılaşmamış üçün vacib etməli olduğunuz 2 şey - özünnüzyə soyuqdan qorumaq (çimməkdən ehtiyat etmək, ilk günlərdə xüsusiiliklə ehtiyat etmək), mümkin qədər çox maye qəbul etmək şərtlidir.

20. Xəstəliyin ilk günlərində parasitomol əlinizin altında olsun. Müalicə başlanğıcından sonra isə Parasitomol yalnız qızdırma 38-i keçəndə qəbul edilməlidir.

21. Orta ağrılıq hissə (əzələ) vəzifəsi - əlaqəsi olmalıdır. Əks halda ağrılaşma ola bilər. Əgər imkanınız yol verirsin, özünnüze ixtisaslaşmış və tacribəli həkim cəlb edin. Bu zaman diaqnostika çox vacibdir (KT və müvafiq qan analizləri) - təəssüf ki, bu çox pul aparır, nəzərinizdə olsun.

22. Xəstəliyin sırf müalicə müddəti 7 gündür.

Test verildiyi gündən etibarən 14 gün sonra pasientdə heç bir şikayət yoxdurrsa, Təbib həmin şəxsi avtomatik olaraq sağlam kimi qeyd edir. Belə adamların ətrafi yoluxdurmaq riski yoxdur. Sağalmanın dəqiqləşdirmək üçün təkrar yaxma testi verməyə qətiyyət yoxdur!!!

23. Koronavirus orta ağrılıqlı ağciyər zədələnməsi olarsa, onun tam bərpası 2 aya kimi çəkə bilər. Bu müddətdə özünnüzu qorunmalı olacaqsınız! Bu zaman siz daşıyıcı deyilsiniz.

24. Savadlı olun sadəcə, araşdırın, oxuyun, amma kuyə getməyin.

Fransanın müharibə cinayətləri: Holokostdan Afrikaya uzanan qaranlıq tarix

"Washington Post" bu ilin yanварında Əlcəzair mənşəli fransız jurnalisti Nabil Ramdanının maraqlı məqaləsini dərc edib. "Fransa Əlcəzairde özünü qaranlıq tarixi ilə üzləşməlidir. Hələ ki, gec deyil" sərlövhəli yazıda fransızların təkcə Afrikada törətdikləri cinayətlər deyil, həm də II Dünya müharibəsi dövründə nasist Almaniyası ilə əməkdaşlıq edən kollaborasiyaların yəhudiləri toplama düşərgələrinə göndərmələri barədə faktlar əks olunub. Bu dəhşətli faktları 1995-ci ildə Fransanın mərhum Prezidenti Jak Şirak da etiraf etmişdi.

Amma bu gün Türkiyə və Azərbaycana qarşı ittihamlar ireli süren Fransanın müharibə cinayətlərinin tarixi daha qədim, coğrafiyası isə olunduqca genişdir. Separatçı erməniləri və işgalçi Ermənistəni dəstəkləyən fransız Senati isə, ilk növbədə, bu əməllərə siyasi qiymət verməlidir.

XVI əsrden müstəmləkəçilik siyaseti yürədən Fransanın II Dünya müharibəsindən əvvəl işgal etdiyi ərazilər 13,5 milyon kvadratkilometr olub. Öz ərazisindən 20 dəfə böyük bir coğrafiyada talançılıq və qətller törədən bu dövlətin imperiyani bərpa etmək xeyalları isə hələ də qalır.

Afrikada fransız müstəmləkəçiliyi

Uzun əsrlərboyu Afrikanın 20-dən artıq ölkəsində öz hakimiyyətini quran fransızların müstəmləkə siyaseti II Dünya müharibəsindən sonra iflasa uğradı. Həmin dövlətlərə müstəqillik verməye mecbur olan Fransa neokolonializm üsul-idarəsini seçdi. Afrika ölkələrini əlindən buraxmaq istəməyen fransızlar yeni metodları əl atdırı: həmin dövlətlərin ərazilərində münaqışlər yaratmaq və öz qoşunlarını "sülməramlı missiya" adı ilə yerləşdirmək. Hazırda Fransa Afrika, xüsusən Sahil regionu ölkələrinin əksəriyyətində siyasi, iqtisadi və mədəni sahələrdə təsirini artırır, Qırımızı dənizdə mövqeyini qorumaq üçün Cibuti, habelə Sahil regionunun Çad, Mali, Qabondan tutmuş Seneqala qədər

uzanan ərazidə hərbi bazalarını qoruyub saxlayır. Əsrlərboyu fransızlar rifah içinde yaşadıraq özləri səfələtə və acılığa məhkum olmuş Afrika xalqları bu faktın qarşısında hələ də acıdır.

Fransanın Afrikada neokolonializm siyaseti iki amilə söykənir; əvvəla, həmin ölkələrin rəsmi və tədris dilinin fransızca olması, ikincisi, məcburi təhsilin tətbiqi. Qitədə fransız dilində dani-

çıxan Afrika ölkələrinin liderləri isə korrupsiyada ittiham edilərək həbs olunur, yaxud süni iğtişaşlar təşkil edilir. Liviyanın keçmiş lideri Muammər Qaddafi facieli taleyi də məhz bununla əlaqədardır. Sahil regionu ölkələri, habelə Fildisi Sahili və Malidə baş verən münaqışlərinin də səbəbi CFA-ya alternativ yaratmaq cəhdəridir. Məhz bu pul

şanlar seçilir və onlar "frankofon" adlanır. Hətta Beynəlxalq Frankofon Təşkilatı kimi bir təsir vasitəsi də yaradılıb. Təkcə rəsmi dili fransızca olan ölkələr deyil, eyni zamanda, Mərakeş, Əlcəzair və Mavritaniyada da bu metodlar öz "bəhrəsini" verib.

Fransanın Afrika siyasetinə etirazlar artır

Qeyd etdiyimiz kimi, fransız neokolonializmi hərbi güclə yanaşı, dil və təhsil amilinə söykənir. Bu siyasetə qarşı çıxanlar isə, əsasən, Osmanlı imperiyasının tərkibində olmuş ölkələr, habelə İslam dininin hakim olduğu xalqlardır. Məsələn, Şimali Afrikada artıq Fransanın heç bir təsiri qalmayıb. Belə olan təqdirdə Fransa müsəlman birliliyinin pozulması, İslam ölkələri arasında ziddiyətlər yaradılması naçılışır.

Diger tərefdən, Fransanın dövlət başçısı Makron israrla sözügedən coğrafiyada ölkəsinin mövqeyini itirmek istəmir və daha sərt bəyannatlarla çıxış edir. Əlbəttə, "bumerang effekti" də özünü göstərir.

Ekspertlər iddia edirlər ki, Fransanın hələ 1945-ci ildən bəri Afrikada Fransız Müstəmləkələri Frankı (CFA) adlı pul vahidi bu gün də tədavüldədir. Bu valyutaya qarşı

Bundan sonra Fransanın həmin ölkələrdəki hərbi bazalarının qarşısında etiraz aksiyaları keçirilib.

Fransanın müharibə cinayətləri

Qərb analitikləri yazıclar ki, Fransa müstəmləkə ölkələrinin hamisina səfəlet və faciə getirib. Belə ki, Afrika ölkələrində müstəqillik uğrunda gedən müharibələrdə 2 milyondan çox insan həlak olub. Təkcə Əlcəzairdə fransız ordu 1 milyondan çox insanı qətlə yetirib. Hazırda Fransanın bu ölkədə törətdiyi soyqırımına dair rəsmi Parisə təzyiqlər artır, imzatoplama kampaniyaları davam edir.

Fransanın daha bir qanlı izi Ruandadadır. 1994-cü ildə fransızlar bu ölkədə "təhlükəsiz zona yaratmaq" adı altında hərbi əməliyyat həyata keçiriblər. Bundan cəsarətlənən digər yerli münaqışə tərefinin də iştirakı ilə tutsi qəbiləsinin 800 minden çox üzvü qətlə yetirilib. 2014-cü ildə Ruanda Prezidenti Pol Kagamenin soyqırımı aktında Fransanın rolunu dəqiq müəyyən etdiyi barədə bəyanatı isə rəsmi Parisə siyasi böhrana səbəb olmuşdu.

Bundan başqa, Fransa qoşunlarının Çadda keçirdikləri "Epervier", Fildisi Sahilində "Licorne" hərbi əməliyyatları da çoxlu sayda insan tələfatı ilə neticələnib. 2011-ci ildə isə mülki insanları qorumaq bəhənəsi ilə Liviyada keçirilən "Harmattan" və iki il sonra Malideki "Serval" hərbi əməliyyatları da böyük dağıntılar və qətlərə səbəb olub.

Bu kontekstdə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın bu cür qaranlıq tarixə malik olan Fransanın qondarma "erməni soyqırımı" ittihamlarına cavabını xatırlatmaq yerinə düşər: "Erməni məsələsi və terrorla mübarizə adı altında Türkiyəyə insan haqları və demokratiya dərsi verənlərin qanlı keçmiş olduğunu görürük. İyirmi beş il əvvəl Ruandada 800 min insanı qətlə yetirənlərin kimlər olduğunu aşkarıdır. Əlcəzairdə yüz minlərlə insanı qətlə yetirən və soyqırımı törədən də Fransadır".

Oqtay Bayramov
AZERTAC-in xüsusi müxbiri
Qahire

Biz qalib xalqıq!

İnsanın dünyada sahib olduğu qazancların ən vəcib amillərindən biri milli dəyərlərə söykənən milli kimliyini dərk etməsidir. Bizi isə son iki yüz ildə hər birvasitə ilə milli kimliyimizdən ayırrı, tam başqa istiqamətə yönəldirdilər. Və nə yaxşı ki, tale sonda üzümüzə güldü. Uca Tanrı Azərbaycan xalqına onun həyatında olduqca böyük rol oynayan, zamanın tək-rarolunmaz uzaqqorən siyasetçisi ulu öndəri bəxş etdi.

Ulu öndər xalqımızın taleyində böyük əhəmiyyət kəsb edən bir çox işlərlə bərabər, bütün qüvvəsimi toplayaraq atəşkəsə nail oldu. Ümməmilli liderdən sonra bu işləri xalqımızın böyük oğlu, ulu öndər Heydər Əliyevin layiqli varisi və siyasi kursunun davamçısı, ölkəmizin Prezidenti İlham Əliyev etdi. Son 17 ildə bir miliona yaxın qaçqın soydaşlarımızın gələcək taleyinə biganə qalmayan, bu xalqın layiqli oğlu, əsl vətənpərvər İlham Əliyev oldu. O, qaçqınların məskunlaşması, işlə təmin olunması və normal həyat tərzi sürmələri üçün xalqın övladı olduğunu əsl azərbaycanlı kimi sübuta yetirdi. Eyni zamanda Ali Baş Komandan olan İlham Əliyev ölkəmizdə müasir və peşəkar ordu qurulucuğunda misilsiz işlər həyatına keçirdi. Nəticədə ən müasir silahlarla silahlanan peşəkar Azərbaycan Ordusu cəmi 44 gün ərzində xalqımızın ən böyük problemlərindən biri olan Qarabağ məsələsini döyüş meydandasındahəll etdi. İndi bütün dünya Azərbaycan əsgərlərin güc və qüvvətinə danışır. Bu qüdrətli Ordu Azərbaycan xalqının nəyə qadir olduğunu bütün dünyaya əyani şəkildə göstərdi. Qələbəmizi təmin etdi. Ordumuz Ali Baş Komandan İlham Əliyevin başçılığı altında bir daha sübut etdi ki, biz keçmişinə böyük hörmətlə yanaşan xalqıq. Biz yenilmez, möglübilməz vüqarlı, qürurlu möhtəşəm xalqıq. Bizim kimliyimiz bax budur. Biz torpağımızı sonsuz məhəbbətlə sevən, onu göz bəbəyi kimi qoruyan və lazımlı gələndə bu torpaq, Vətən yolunda canını fəda edən, şəhid olan və torpağı öz qanı ilə yoğuran xalqıq.

Biz qalib xalqıq! Çünkü bizim İlham Əliyev kimi uzaqqorən, müdrik, xalqını və torpağını hədsiz dərəcədə sevən, böyük vətənpərvər Prezidentimiz, Ali Baş Komandanımız var.

Yaşasın Azərbaycan!
Yaşasın Prezidentimiz İlham Əliyev!

Adil Misirli,
Ağcabədi

Bu müharibədə canlı olaraq nələr gördük ilahi!

1. Öz oğlunun tabutu qabağında oynayan ana
2. Öz nişanlığının ölümündən sonra intiar edən qadın
3. Öz ərinin cənəzəsinin çiyində daşıyan qadın

4. Öz qızının bağırsaqların yerdə yığan ata.
5. Öz oğlunun qəbrinə girib oğlumla yatmaq istəyirəm deyən ana.
6. Əl, qolu olmaya olmaya mən vətən üçün heçnə edə bilmədim deyən qəhrəman.
7. Ürəyində qəlpə ola ola canım qurban bu vətənə deyən əsgər.
8. Əsgərinə bu mənim qardaşımdır deyən General.
9. Öz oğlu məzarında Xocalı qisası almışan buna görə ağlamıram deyən ana.
10. Can verəndə qızım üçün darixıram deyən əsgər.
11. Öz uşaqlarının corablarıñ cibində gəzdirib döyüşə girəndə onları öpən əsgər.
12. Oğlunun tabutu gələndə xonça ilə qarşılıyan ana.
13. Qospitalda can verərkən axı niyə Şuşanı görədim deyib Suqovuşanda yaralanan əsgər.
14. Can verən vəziyyətdə Şuşa da öz döyüş yoldasını ölümdən qataran əsgər.
15. Siz evlisiz mənə subay deyərək erməni generalı öldürüb zabit heyvetimizi ölümdən qutarıb Polad Həsimovun qisasın alan əsgər.

Günay Asifqızı

Əzizinəm Qarabağ...

Qarabağın axar-baxarlı güşəsin-de Zarish adlanan bir kənd var. Şuşanın məşhur kəndlərindəndir.

Neçə yüzilliklər əvvəl inzibati-ərazi Zarış nahiyyəsinin mərkəzi Zarışlı kəndi Qarqar çayının qolu Zarışlı çayının sahilində, Sarıbabə dağının etəyindədir.

Kəndin yaxınlığında Zarış qalası-nın xarabaliyi var. Zarış toponimi mənbələrdə XIII əsrən məlumdur. XIX əsrən Zarışlı Xan qızı Xurşid Banu Natəvana məxsus kəndlərdən olmuşdur.

Zarışlı 8 may 1992-ci ildə Ermənistən Silahlı Qüvvələri tərəfindən işgal edilmişdi. Lakin bu il noyabrın 9-da Laçın-Şuşa yolu üzərindəki Zarışlı kəndi yaxınlığında düşmən qüvvələri ordumuz tərəfindən mühasirəyə alındı. Mühasirəni yarmağa cəhd göstərən düşmənin 1 tankı və 1

diyev idi. 10 yanvar 1927-ci ildə bu kənddə dünyaya göz açmışdı. Şuşada orta təhsil alaraq Bakıya gəlmüş, Azərbaycan Dövlət Universitetinin tarix fakültəsində ali təhsilini başa vurduqdan sonra uzun illər komsmoł dövlət və partiya orqanlarında çalışmış, düz 20 il Azərbaycan Komunist Partiyası Kirov (indiki Binəqədi) Rayon Komitəsinin təşkilat şöbəsinə rəhbərlik etmiş, sonra 99 sayılı orta məktəbin direktoru olmuşdur.

Xəlil müəllim "Neftçi"nin futbol veteranı, idman ustası, Əməkdar Bədən Tərbiyəsi və İdman Xadimi, FİFA hakimi, 2004-cü ildən UEFA-nın hakim-inspektoru Asim Xudiyevin atasıdır.

Asim Xudiyev deyir:

- Bakıda doğulsam da uşaqlığım, yeniyetmə dövrüm həm də Şuşada, Zarışlıda keçib. Atam yay tətili başlayan kimi bizi ailəlikcə doğma kəndimizə aparardı. Xeyli müddət oradakı dədə-baba evimizdə qaldıq. Tez-tez də Şuşaya gedərdik. Orada qohumumuz Qurban Əminin qonağı olardıq. Şəhərdə hamının böyük hörmətinə qazanmış Qurban Quliyev Şuşanın milis rəisi idi. Sonra bir müddət Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin mühabizə milisine rəhbərlilik etdi. Yaxşı yadimdadır, 1980-ci ilin yayında "Neftçi" komandası Şuşada tolim-məşq toplantı keçirdi. Toplanışın son günü Xankondinin "Spartak" komandası ilə yoldaşlıq görüşü keçirdi. Şəhərin stadionunda 9 min tamashaçı vardi. Onlardan təxminən min nəfəri Şuşadan və Ağdamdan gə-

mişdi. "Neftçi" hücum edəndə erməni azarkeşlər bizi fitə basır, "Spartak" oyunçuları isə kobudluq edir, futbolcularımızı zədələməyə cəhd göstərirdilər. Bununla belə erməniləri 6:0 hesabı ilə məğlub etdik. Lap indi, döyüdə məğlub etdiyimiz kimi.

Atam Qarabağla, Şuşa ilə, doğma kəndimizlə nəfəs alırdı. Qarabağ erməni təcavüzkarları tərəfindən işgal olunanın hamımız, xüsusilə atam həddən artıq təşviş keçirdik. Həmin vaxtdan onun sohbetində problemlər yarandı. Dözə bilmədi ayrılığa. Doğma torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasını çox arzulayırdıq. Atam isə, demek olar, her gün döğmə yurdumuzdan danişar, tez-tez bu məşhur bayatını təkrarlayardı:

**Əzizinəm Qarabağ,
Şəki, Şirvan, Qarabağ
Aləm cənnətə dönsə
Yaddan çıxmaz Qarabağ.**

Prezidentimizə çox inanırdı. İnancı ki, onun rəhbərliyi ilə torpaqlarımız yağı tapdağından hökmən azad olunacaq. Amma, heyif, bu qələbə-

mizi, Şuşanın azad olunmasını görmək ona qismət olmadı.

İndi mən Erməni işğalçıları üzərində şanlı qələbəmizə həm də atanım əvəzinə sevinirəm.

Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin, onların qanı yerdə qalmadı. Allah qazılərimizə şəfa versin. Var olsun xalqımız və onun ləyqətli lideri Ali Baş Komandanımız!

Şuşa bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!

**Eldar İsmayılov,
Əməkdar jurnalist**

**Doğum günün mübarək,
Baş leytenantım**

Vətən həm də mənim üçün qardaşdır. Bilirsiniz, niyə? Canımdan bir parçamı-qardaşımı Vətənə vermişəm. Mən 7-ci sinifdə oxuyurdum, o, məni tək qoyub Cəməşid Naxçıvansı adına liseyə gedəndə. 7-ci sinif qədər bir otaqda yattığım, qoxusunu hiss etdiyim bir insanı 14 yaşından bəri vur-tut toplasam, heç 1 il düzəmli görməmişəm.

11-ci sinif qədər hər büdrədiyimdə qanmayaraq özlüyündə onu danlayırdım ki, sənən məni tək qoyma ixtiyarın yox idi. Sən yanında olsayıdın, indi belə olmayıcaqdı. Amma özümüz dərk etməyə başlayanda artıq anladım, yaxşı ki, mən onu Vətənə vermişəm. O gündən bu günə zabit qardaşı olmanın qürurunu yaşadım mən, zabit qardaşı olmanın qeyrətini yaşadım mən, zabit qardaşı olmanın varlığını yaşadım mən. Doğum günün mübarək, Baş leytenantım.

Rövşən Tahir

**Ruhi Əliyeva Qarabağ qazisi
Elçin Səmədovla görüşdü:
"Əlimdən gələni əsirgəməyəcəm"**

"Suqovuşan kəndində baş verən döyüslər zamanı böyük qəhrəmanlıq göstərərək ağır yaralanmış qazımız Elçin Səmədovun yaşadığı Qəbələ şəhərinə gedərək onunla görüşdüm. Elçinin səhətində olan problemlər məni çox narahat etdiyindən onun müalicəsinin həyata keçirməyi özümə mənəvi borc bildim. Hər daim Elçinin və Qəbələ şəhərindəki digər qazilərimizin yanında olan Qəbələ rayon İcra Hakimiyyəti başçısı Səbuhı müəllimin və onun müəvəlini Arif müəllimin qazimə olan doğma münasibəti və qayğısı məni çox sevindirdi. Dövlətimiz hər zaman olduğu kimi daim hər bir qazımızın və şəhid ailəsinin yanındadır. Cənab Prezidentin bu sahədə verdiyi tapşırıqlar ən yüksək səviyyədə icra olunur".

Bu sözləri iş adamı Ruhi Əliyeva özünün sosial şəbəkə hesablarında yazıb:

"Elçino Qəbələ şəhərinin mərkəzində 3 otaqlı mənzilin verilməsi, həmçinin ailəsinə maddi yardımın edilməsi də məni çox sevindirdi. Mən də bir Azərbaycan vətəndaşı kimi üzərimə düşən vəzifəni sonadək yerinə yetirəcəm. Mənim üzərimə düşən vəzifə isə Elçinin tez bir zamanda sağlamlığına qovuşmasına yardım etməkdir. Lakin bir faktı da nəzərinə çatdırıram ki, Elçinin hərbi qulluqcu olmasına nezərə alınaraq, onun müalicəsi özünəməxsus şəkildə aparılmalıdır. Onun ətraflı müayinəsi və müalicəsi əvvəlcə Silahlı Qüvvələrin Baş Hərbi Klinik Hospitalında aparılacaq. Elçinin müalicəsinə dəstək olmaq üçün Qəbələ rayon İcra Hakimiyyəti rəhbərliyi və Elçinin ailə üzvləri tərəfindən mənənə zəruri şərait yaradılmışdan çox məmənun. Onun müalicəsi zamanı hərbi həkimlərə bərabər, mülki xəstəxanalarдан da on yaxşı həkimlərin müalicə prosesinə cəlb edilməsi təmin ediləcək. Hərbi Hospitalda müalicə kursu tam başa çatdıqdan sonra isə Elçinin ölkə daxilində on yaxşı özel xəstəxanalarда və xaricdə müalicəsi həyata keçiriləcək. Sağlamlığını bizlər üçün düşünmədən fəda edən Qazımız Elçin Səmədov tam sağlamlığına qovuşanadək əlimdən goləni əsirgəməyəcəm. Allah Elçini xoşbəxt etsin!"

Qeyd edək ki, Ruhi xanım bir neçə gün bundan əvvəl Qarabağ qazisi Elçin Səmədovun bütün müalicə xərclərini öz üzərinə götürməklə bağlı sosial şəbəkə hesablarında açıqlama vermişdi.

Rövşən Tahir

"Tovuz" Xeyriyyə Cəmiyyəti Ağsaqqallar Şurasının və idarə Heyətinin üzvləri Dövlət Sığorta Kommersiya Şirkətinin (Azərsığorta) sabiq sədri

Məmməd Əhməd oğlu Məmmədovun
vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun qohumlarına dərin hüznə başsağlığı verirlər.

PDM-i zərbe PUA-larımızla məhv edildi, ardınca doğma Şuşamız düşmən tapdağından azad edildi.

İşgizar, forasetli, qoçaq adamları sayəsində Zarışının adı Azərbaycan hüdudlarından kəndə da yaxşı tanınır. Bu kənd təkcə öz tacirləri, mühəndisləri, dövlət adamlarıyla deyil, elm adamları ilə de fəxr edir. Məşhur kristalloqraf Xudu Məmmədovdan dərs almış və uzun illər onunla çiycin-ciyingə fealiyyət göstərmiş, hazırda Azərbaycan Dövlət Texniki Universitetində çalışan 83 yaşlı alim, kimya elmləri doktoru, professor Savalan Əmirov, vaxtı ilə həmin ali məktəbdə işləmiş, həyatla gənc yaşlarında vidalaşmış texnika elmləri namizədi, dosent Şahmar Xudiyev, daha kimlər, kimlər bi kəndin yetirməlidir. Ağdamda anadan olmuş mərhum akademik Cəmil Quliyevin də əsl-kökü Zarışlıya bağlıdır.

Zarışının şanlı övladlarından biri də rehmetlik Xəlil İbrahim oğlu Xu-

ləri oyundan sonra deyib. Otyakmaz qrupdan çıxməq şanslarının heç də az olmadığını bildrib: "Qrupda daha iki vacib görüşmüüz var. "Vilyarreal" bu gün "Makkabi" ilə heç-heçə etdi. Niyə biz də onlarla bərabərə qalma-yaq?

"Makkabi" üzərində qəlebə ilə de qrupdan çıxməq istəyirik. Türk millətinin dəstəyini arxamızda

hiss edirik. Bu dəstəklə hədəfimizə çatacağımıza inanırıq".

Klub rəhbəri sonda "Qarabağ'a təşəkkürünü çatdırıb: "Oyunun İstanbulda keçirilməsinə baxmayaraq, qonaqpərvərliyə görə "Qarabağ" a təşəkkür edirəm. Hər iki tərəf iki dövlət, bir millət deyimini boşça çıxarmadı. Azərbaycan klubuna təşəkkürümü bildirirəm".

Təsisçi və baş məsləhətçi:
Aqil ABBAS
Baş redaktor:
İradə TUNCAY

Qəzet "Ədalet" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yiğilib sehfələnmiş və "Son dakika" MMC Nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilmişdir.

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

KAPITAL Bankın 1 saylı Nəsimi rayon filialı.
kod: 200112 h/h
Müxbir hesab: 0137010001994
S.W.I.F.T. Bik: AIIBAZ 2xhesab N: 3807001941100451111 VOEN: 1300456161
İndeks: 0107 Qeydiyyat nömrəsi 100

Ünvan: Bakı AZ-1073 Mətbuat prospekti, 529-cu məhalle,
"AZƏRBAYCAN" nəşriyyatı, 6-ci mərtəbə.
Telefon: 538-05-50, 538-51-31, 534-55-98 Faks: 539-80-26

adaletqezeti@rambler.ru
adaletqezeti@mail.ru, adaletqezeti@box.az

Tiraj: 2000
Sifariş: 25
Çapa imzalanmışdır:
27.11.2020

16 ƏDALƏT •

28 noyabr 2020-ci il